מקיבן: **אם יש בקפוי מאה סאה.** בס"א ל"ג מאה סאה ועל פיה פי' הר"ב מה שפי'. ופירוש הרמב"ם כגירסת הספרים ואין התחתונות מעולות את העליונות וז"ש בירושלמי מימלפיה שיטתיה דרבי אליעזר. ומיהו גם גירסת הספרים אפשר לתקן ע"פ פירוש הר"ב והרא"ש דאם

אומר אם יש בקפוי ג) מאה סאה תעלה באחד ומאה נא). ורבי יהושע אומר לא תעלה. סאה תרומה שנפלה ע"פ מגורה. בשתי

יקפיאנה נב), ואם כן נג) למה אמרו תרומה עולה באחד ומאה. אם אינו ידוע אם בלולות הן. או נד) לאין נפלה: **ריב** שתי קופות ושתי מגורות נה). שנפלה סאה תרומה לתוך אחת מהם. ואין ידוע לאיזו מהן נפלה. מעלות זו את זו נו).

רבי

יא אם תעלה. בס"ג ל"ג: יב שתי קופות. בס"ה

תוספות חדשים

משנה יב (בתשנה) שתי קופות. בר"ש מבית הוספתא כתו מאה וכתו אין מאה כרבי אומר לתוך מאה נפלה ע"כ. והקשה הר"ש למאי נ"מ דכתו דלא יהא מעלות זו מעלת ב ע"ב ונקט"מ דאיך להביא לוהה סאה מתוך המאה ואם הביא מזו אחין מה מעלה כלום וכן בתוספתי

חדושי מהרי"ח

נתערב שם בכלל וכו' תי' שם רש"י בהרי' בובחים דף ע"ב דלר"א אפילו אם בבר אחד שמם נתערב אין בכלי מאה כנגד זה שנתערב מצמרפי' האחרי' לבטל וגל' הברהו של רש"י שאם יש כאן בכר הוה מאה אפילו לר"י מצטרפין דמה אם יש שם מאה כדין שהוא דבר שבמנין מצטרפין משיבא שאם יש בבר שנתערב בבני עצמו מאה שמצטרף ואל השיבני מתשנה י"א מאה הרוויה כו' רי"א לא העלה שם ה"ם א"צ לעלות רק יקבא כבר שפי' הרע"ב אבל כאן אינו יודע איזה כר יקבא ודו"ק:

תוספות רע"ק

ליטרות ומהן כ' עגולים שכל אחד ליטרא דנאיל ומשקל הכל ק' ליטרות הולין דקמן נפל ומגביה אחד מהקבנים עיין שם. מדברי הרמב"ם אלו משמע דאף בנפל לק' עגולים גדולים וקטנים ההיתר רק דתלינן דקבן נפל אבל אם היינו חוששים דגדול נפל לא היה עולה אף דאיכא ק' במנין כיון דליכ' ק' בחשקל. וצ"ע בלישנא דהרמב"ם שם. דבתחלה כתב הרי הן מעלים בין במנין בין במשקל ובסוף דבריו משמע דאינו עולה במנין לחוד וכנ"ל וגם למאי דילמתא אשרינן דעולה במנין לחודי' הא כיון דהוא רק באינו יודע מה נפל ואפשר להלות דקמן נפל. ממילא כל היכא דאיכא ק' במנין איכא ג"כ ק' בחשקל וצלע"ג:

תוס' אנשי שם

יא בר"ב ר"ה א"כ כו' מהני פיין כו'. כה דלא פי' דהא נמי כיומא דמלוי ר"י וה"ק מ"כ כפי מה שלמהני לגה לחמן וכו' מכוס דמ"כ בדברי ר"י הן לא הכי הלא בחלה ושוד כדלעיל מ"ו. (מ"ו): בא"ד באינה מקום וכו'. ע"ל הר"ם לגבר לגה לחמן לאיזה מקום לחמן ע"ל. ע"ל לריך לקרות לגה בשל"ה כלגה. (מ"ו):

ציונים

יא לא תעלה. בס"ג: יב שתי קופות. בס"ה

תוספות רע"ק

ליטרות ומהן כ' עגולים שכל אחד ליטרא דנאיל ומשקל הכל ק' ליטרות הולין דקמן נפל ומגביה אחד מהקבנים עיין שם. מדברי הרמב"ם אלו משמע דאף בנפל לק' עגולים גדולים וקטנים ההיתר רק דתלינן דקבן נפל אבל אם היינו חוששים דגדול נפל לא היה עולה אף דאיכא ק' במנין כיון דליכ' ק' בחשקל. וצ"ע בלישנא דהרמב"ם שם. דבתחלה כתב הרי הן מעלים בין במנין בין בחשקל ובסוף דבריו משמע דאינו עולה במנין לחוד וכנ"ל וגם למאי דילמתא אשרינן דעולה במנין לחודי' הא כיון דהוא רק באינו יודע מה נפל ואפשר להלות דקמן נפל. ממילא כל היכא דאיכא ק' במנין איכא ג"כ ק' בחשקל וצלע"ג:

תוס' אנשי שם

יא בר"ב ר"ה א"כ כו' מהני פיין כו'. כה דלא פי' דהא נמי כיומא דמלוי ר"י וה"ק מ"כ כפי מה שלמהני לגה לחמן וכו' מכוס דמ"כ בדברי ר"י הן לא הכי הלא בחלה ושוד כדלעיל מ"ו. (מ"ו): בא"ד באינה מקום וכו'. ע"ל הר"ם לגבר לגה לחמן לאיזה מקום לחמן ע"ל. ע"ל לריך לקרות לגה בשל"ה כלגה. (מ"ו):

יכין **תפארת ישראל** **יכין**

ג) שמיהן במשמע האומר שנקפה והחטאה שקפה'. ור"ל ששמיהן מלערפין כך ל"ל: נא) לעומתי' במ"א ולפ' דהכא אין מעורבות דהא קפה' והסיר התרומה. אפ"ה מלערפי מדהיו החלה מעורבין הרי אינה קפה' שפיר [כלעיל פי' מ"ו]: נב) ר"י קפ' לה וה"ק כיצד יעשה יקפיאנה

משנה

ומתמ' ע"מ הוא בדברי הר"ב ול"ל בכל הכדיס: **יא אם** יש בקפוי. פי' הר"ב הם יש בקפוי עם מה שמתמיו וכו' וקמ"ל דאפ"ג דקפקה ונגי דמתיה בלא מתבנבה וכו' עכ"ל וקשה דמאי כבוהה היא אפ"ג דקפקה כיון דבשעת פפילתה כבר בטלה לב"ה והוהבה הילך מחזר ומתקר אמ"ב ומאי גילוי דעתא איכא מקום שקפקה ס"ב לעולם אינו כמאי ליקח ממנה. וגירושלמי איכא מ"ד דמתני' אם יש בקפוי לבד קמבר ולא עם הבולים זה קשה יותר כדאמר ההם דהמעמ מיתלפא שיעתי' דר"מ. ולפ"ד ל"ם שהולכנו לידמק המתני' ויש לפרשם בפשיטות דהם מעורב בדולה הכבה ויש בפיה לבד ממשיס קפה לו מאה קפה והבפפלה קפה על מעורבה בפיה וידע בשיה מקום שפלה אם סיה נוטל אותה הקפה מיד ואחרים כל המעורבה לכ"ע כדאמר בקיפה. אלא בכל מייני שקפקה לכל מה שבמעורבה עכ פיה ומעמ' שמתבנבה אותה קפה בכמה קפין שבפיה ושפה כן מתחטון כדי לבטלה אלא יש ליטול אותה קפה לבדה לחתיר הבחר וה"ז מבטל איסור במשיך ובהא פליגי דר"מ סבר אם יש בקפוי מהה קפה הבלה ולא דייעינן ליה המבטל איסור דר"מ דר"מ סבר אם יש בקפוי מהה קפה הבלה ולא ניחא ליה לבבנבה בתערבה וכי היכי דלא שייך בה נותן בתחתונות ס"ב לא ניחא נותן בקפוי אלמא קמ"ל דלא. והבחת מ"ש אמי קיפה קפה מעורבה בפפלה ס"ם מעורבה יקפיאנה אחתן לדברי הכל דכתי יקפיאנה היינו לאותה קפה ובהא מודה ר"מ ולא כפי' הר"ב דקיומא בתילבים דר"י הוא דמ"ב לא ס"ל להאריך ולמיתנה בבא בחפי בפפה וס"ל לאיתני כיצד יעבה יקפיאנה. וגם כה דאמר מ"ב לאה אמרו מעורבה שלה בחמד ומאה מעמ' דבר"מ היא אלר"י כה מיהו ס"ל מאה ושוד ואמ"ב שלבי מה שפיבכמו כלאה דוחק דקפאה דרשמ' מיט כמו יקפיאנה דקיפה דרשמ' קפאה לגל פי המעורבה

משנה

ראשונה

וקיפה לאותה הבפאה. גם לפי פי' הר"ב לריך אחה לומר כן מדאלריך בריבה לבפאה לר"מ ולר"י אפי' ביטול לא מהני. ונקיפה מני יקפיאנה לבפאה בלא שום ביטול וע"כ ל"ל דרשמ' בפאין יהוא להיבן בפלה והיכי תבבמה לה קפאה לאותה מאה כיון שאין יהוא היבן היא אלא ס"כ דקפאה הייבא המה קאין שמ"ם המעורבה וקיפה ודאי לאותה קפה לבד: **יב מעלות** זא"ז. פי' הר"ב שמי קופות אפי' בשני בתים ושתי מעורות דוקא בבית א'. וכ"ה בירושלמי. ויש לחמוה מהא דתנן בתוס' מקומות פ"ב מ"ב בני שמי מקומות שהיו כל אחת שמעות מתרבעים שאה ובפלו ג' לוגין לאחת מהן ואינו יודע לאיזהו שפקין שמא שאין לו בתה יחלה. ומ"ש מתמני' דהכא שמעות זא"ז. ואפי' ביתא המקומות שהו לתעורות בבית אחד מיהא מעלות זא"ז והכם פשיט ומהי בכל ענין אחרונות בם הפוקים שם לא הילקו בזה. והחם שמי איסור ג' לוגין מדרבנן ומאי דפי' במ"ה יש לייבב דהבעורבה דהמומה קיל בפי דמדינא אפי' מדרבנן בעובה בטלמת בעל בדקי"ל בכל האיסורים אין בטיבו ביבא בעל בטוב ולא בטי שיש וה"ה בתמומה לא בטי ק"ל אלא שהמיבו בהבומה מעמה בטלמה מעממה דפי' לבול והיבבה בעלמה לריך ק"ל הלבד הקילו בו בטי דמעלות זא"ז. אבל בשלמה לוגין שיקר בזהה היא דמעמה מה' מאה לא בטלי ולא מהני איסור. והדא דבמי קיפה תשוב שלפבר לבן להפבבה אמרו דהוי בתעורבות. ובטלמה לא אהבהן בה"ג אאפי' למ"ד ביטבר לחזק בזמון דמי לא אמרו אלא בשוהאי אחיד ליזבק אבל הכא מי יאמר דהחמנבי. וכן אמי מעמות בבית אחד אם לא קיימי לעבוני. אלא הכא אשוב היבר בשלמה ובבבי הוי היבר ובר"מ בחר לפי בעמם דקופות דבבן להחפבה והבחמבה ובאה הא דמעלות זא"ז היינו בשאיתין אל אדם אחד בדבבן להחמבה אבל שני בני אדם לא ובימה בעמה הא דמהיא כמופבחה בזו אלה ובזו אין אלה הביני אומר לאחד על אלה אפלה ואמרי ל"מ הא בלא"ה מעלות זא"ז אלא אשוב הבי בבני מיבמיה. ואין לומר אשוב שני מיבמיה הני לה דהא בחר מיבמיה דר"מ הני לה ובדיהיה אפי' בשני מיבמיה מצטרפי עכ"ל בר"ש. ולפי מ"ש אין זה תוכחת כלל דאפי' אל אדם אחד אין בחדיבין ואפי' לבהחמבה אלא דלאו אשוב איבמבו אחיבן אבלא אלא אשוב היבר ובבים אחד אילא אלא אשוב הבמ"ש בחבוא פ"ד שבבה שני קופות אפי' בשני בתים מצטרפות בקבוב לבבן שבאיהן בבית אחד פ"ב ולפ"ז י"ל דאין חילוק בין אדם מ' לבשים. והתבקפבה שבאיה הר"ב שני אין הבדבר דבבי דמני לה בחר מיבמיה דר"מ מ"מ אלינה דמ"ק אמרה ולבבין שני אשוב בבים ובן דבמ הבבבה"ם הבילו כ"י ד"ל ס"ם ק"ל אין חילוק בין אחד

תפארת ישראל

עד שיבא שלא בפחר מהבתומה כלל. ואם אחבית האוצר מוהר: נג) דמהא קפוי: נד) שאינו יודע: נה) וכבל מ' ר' סאה: נו) ואותה סאה שמעלה מעלה מזו או מזו או אלי' מכ"ש מיהו דוקא קושת אלערפות מדמהטלטלות פעמים שמהערבות יחד אבל ב' מגורות דוקא בבית אי' מלערפות:

מגודה

מלאכת שלמה

יב ואין ידוע לאיזו מהן נפלה מעלות זו את זו. כתבו הר"ש והרא"ש ז"ל נראה דהאי מעלות זו את זו הייבו דוקא בשמיהן של אדם אחד שדרכן להתפות ולהתערב אבל שני ב"ל לא. וכך הוא בעור סוף סי' קי"ח. וכתב מתוקי יוסף בפ' הבעל דף מ"ל דמתני' מיירי בהלומה בזמן הזה דהויא דרבנן ולפיכך הקלו בה להשבן אלינו הן קופה אחת אע"ג דליכא שאי אומר שהלי שמי

R. Simon

(1)

Supplement - תרומות
packet 1

דפנים ביאות דבור

וכתי קופות לפיכו הן בכמי בתים ואין יהוא לאיזו מהן נפלה מלה של תרומה. מעלות זו לת זו. מפני שדרכן להתפצות. והן מעלטלות ממקום למקום. ופעמים שמתערבות זו עם זו. לבל שהי מגורות שאינן מעלטלות. בומן שבתיהן בבית אחד. מעלות זו לת זו. ואם הן בכמי [בתים] אין מעלות זו לת זו:

ר״ש אומר אפי׳ הן בשתי עיירות. ואין הלכה כר״ש: **יג** שנפלה אחת מהן. לגודה לחת כיולת בהן ולאיה ניכרת מכיומן. ולוחה לגודה טיהה חיה מולין וחליה תרומה: שהיו שם מאה ושני חציים. עם החלי של תרומה שבה. ולמשניון רבי יוסי

יב בשתי עיירות. בעל כף נחת כתב עיירות קופות גדולות ערכה עשויות למדה והיא מלה כל׳ ערב ע״כ. [לבל לפירוש הר״ב אין גרלה כן אלא כפשוטו לשון עיר ולפי שהן רחוקות אין מתערבין וכן גרלה מהפירוש שהזכרתי]: **יג אלא** שהיו שם מאה ושני חציים. לא שריך מאה ומיים שהרי בתחד ומאה עולה להמחמיר שבמשנה ז. אלא דבלגודה שחיה תרומה המעלה בחמשים היה המעשה:

רבי שמעון אומר אפילו הם בשתי עיירות מעלות זו את זו: **יג** אמר רבי יוסי מעשה בא לפני רבי עקיבא בחמשים אגורות של ירק שנפלה אחת מהם (נו) לתוכן חציה תרומה (נז) ואמרתי לפניו תעלה. לא שהתרומה תעלה בחמשים ואחד. אלא שהיו שם מאה ושני חציים (נח):

הגר. בשתי בתים בשתי בתים ב״ש בנ״ל ובנ״ל שהיו. **יג** אחת בנ״ל ובנ״ל אחר. בהם בתים בתים בנ״ל ובנ״ל. שהתרומה תעלה בתים בתים בתים

בוורות ואין יודע באיזו בוורות דיסה[דיסה]בעינו לדבלה (ד)ואין יודע באיזה עיגול דיסה ר׳ אליעזר אומר יוציאן את העליונות כאילו (ה) פירודות אם יש שם פאה וא׳ לתרומה תעלה הא לאו לא תעלה׳ רשב״ג אומר אם יש [שם] מאה פטומין יעלו הא לאו לא תטמאין אמרון וחשולים מתרחין דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר ר׳ אליעזר אומר אם יש שם מאה פטומין תעלה הא לאו לא תטמאין אמרון וחשולים מתרחין ר׳ יוסי אומר אעפ״ש שיש שם ג׳ מאות פטומין לא תעלה דרשם בעינו אין יודע דרשם הכל מדרים שתעלה: יד (י״) מאה תרומה שנפלה לתוך מאה תרומות ונתן בתוך מאה תרומות ונפלה לתוך מאה תרומות אחרות שאינו מדומע הריני מטמא לתוך המדומע (כא) [לקלפה] (ד) רשב״ג אומר (יא) בתחרומה תעלה באחד ומאה: טו (יב) ראוסה שנפלה לתוך מקום מדומע למקום אחר אינה מדומע דברי ר״א וחכ״א בין למקומה בין למקום אחר מדומע רש״א בין למקומה בין למקום אחר אינה מדומע: טז כשם שתרומות עולות מתוך הדולין באחד ומאה (ז) כן בולל בין שאינו בולל כך מאה תעלה מתוך המרוה (כא) ואחד (ח) בין בולל בין שאינו בולל כלול ר׳ יוסי אומר (ט) בבולל לא תעלה בשאינו בולל תעלה נפלה לתוך הדולין מבאים הכל מדים שתעלה (יא) [ולקלפה] (ד) רשב״ג אומר (יב) בתחרומה תעלה באחד ומאה: יז (יג) מה שנתערבה בשאר תרומות לרוים (יד) [ולקלפה] (ד) אומר אם אמרת בתרומות לפקום אחר אינה מדומע דברי ר״א וחכ״א בין למקומה בין למקום אחר מדומע רש״א בין למקומה בין למקום אחר אינה מדומע: יח (טו) שתתרומות עולות מתוך הדולין באחד ומאה (ז) כן בולל בין שאינו בולל כך מאה תעלה מתוך המרוה (כא) ואחד (ח) בין בולל בין שאינו בולל כלול ר׳ יוסי אומר (ט) בבולל לא תעלה בשאינו בולל תעלה נפלה לתוך הדולין מבאים הכל מדים שתעלה: יט (טז) מה שנתערבה בשאר תרומות לרוים (יד) [ולקלפה] (ד) אומר אם אמרת בתרומות לפקום אחר אינה מדומע דברי ר״א וחכ״א בין למקומה בין למקום אחר מדומע רש״א בין למקומה בין למקום אחר אינה מדומע: כ (יז) אם נגע בתרומה ר׳ יוסי אומר אם יש לו אלף (יח) אם נגע בתרומה אלף ואחד (יט) הכל מדים שתעלה: יח (כ) הכל שתערב בחולין הרי זה אומר כל שהוא אם יש לו ת׳ תרומה מקום אחר מרוה בחולין לאו (כא) הלאו בן ערך אומר. (כ) קראם שם לתרומה מעשר שני ועולה בא׳ ומאה הן מקשר מכל שנתערב בחולין הרי (כב) אדם של שהוא אם יש לו ת׳ תרומה מקום אחר מרוה בחולין לאו (כג) רבי אליעזר בן ערך אומר. (כ) [אחר] שהוו ר׳ אליעזר אומר (כד) חשבון אומר בשונו תעלוסי חשולין במדוי אם [אין] חשולוסין חשולוסין וחכ״א בין בשונו בין במדוי חשולוסי חשולוסין אחוזר חשולוסין. ר׳ ישראל. (כה) [שנתנו] (כו) לו תרומה מבית אבא. אמר ואכלה הון (כז) בעל הבית שכנה. כתבו הן לאשה בבתובתה משלם כקן. המשלם לכהן חבר הבר׳ (כח) נתן לחבריהם: זה (כ) הנעבד (כט) תרומה ומקדש הלא אכלה משלם לא אכלה ומקדש ואכל אם בא. שנאמר (שמות כט) [שני] (ל) קרנים (תרומה) משלם (כ) [שני] (לא) לעבוד ולא לאקדש (כ) אכלה משלם (כ) [שני] (לב) קרנים (תרומה) קרן (תרומה) קרן נעשין (לג) [קדש כתרומה] קרן [נתן] לנזר (תרומה) לכהנים בקרן. (ל). המעשרין. ר׳ ישראל. (לד) [שנתנו] (לה) לו תרומה מבית אבא. אמר ואכלה הון (לו) בעל הבית שכנה. כתבו הן לאשה בבתובתה משלם כקן. המשלם לכהן חבר הבר׳ (לז) נתן לחבריהם: זה (כ) הנעבד (לח) תרומה ומקדש הלא אכלה משלם לא אכלה ומקדש ואכל אם בא. שנאמר (שמות כט) [שני] (ל) קרנים (תרומה) קרן (תרומה) קרן נעשין (לט) [קדש כתרומה] קרן [נתן] לנזר (תרומה) לכהנים בקרן. (ל). המעשרין. ר׳ ישראל. (מ) [נתן] (מא) לו תרומה מבית אבא. אמר ואכלה הון (מב) בעל הבית שכנה. כתבו הן לאשה בבתובתה משלם כקן. המשלם לכהן חבר הבר׳ (מג) נתן לחבריהם: זה (כ) הנעבד (מד) תרומה ומקדש הלא אכלה משלם לא אכלה ומקדש ואכל אם בא. שנאמר (שמות כט) [שני] (ל) קרנים (תרומה) קרן (תרומה) קרן נעשין (מה) [קדש כתרומה] קרן [נתן] לנזר (תרומה) לכהנים בקרן. (ל). המעשרין. ר׳ ישראל. (מו) לו תרומה מבית אבא. אמר ואכלה הון (מז) בעל הבית שכנה. כתבו הן לאשה בבתובתה משלם כקן. המשלם לכהן חבר הבר׳ (מח) נתן לחבריהם: זה (כ) הנעבד (מט) תרומה ומקדש הלא אכלה משלם לא אכלה ומקדש ואכל אם בא. שנאמר (שמות כט) [שני] (ל) קרנים (תרומה) קרן (תרומה) קרן נעשין (נ) [קדש כתרומה] קרן [נתן] לנזר (תרומה) לכהנים בקרן. (ל). המעשרין. ר׳ ישראל.

פרק ו א מאה תרומה שנפלה לתוך מאה חולין. הרי אלו מדומעין אין חיוב עליהן קרן חומש ואין משלמין מכן קרן וחומש משקום אחר אלא לפי חשבון: ב מאה תרומה שנפלה לתוך המרוה ונבטלה (ב) אם הוי של מכל עושים אותן תרומה ומעשרות על מקום אחר [ג] אל קרא שם לתרומה מעשר שבכן אם הוי של מעשר מכל עושה אותן (ד) [תרומה ומעשרות] על מקום אחר אל קרא שם לתרומה מעשר שבכן אם הוי מדומע מכל עושה אותן תרומה ומעשרות על מקום אחר אל קרא שם לתרומה בדמי תרומה ואין מדומע מכל עושה תרומה ומעשרות על מקום אחר אל קרא שם לתרומה בדמי תרומה שבכן אם הוי של חדש יטמין על שיבא הפסח ויתנו לכהן: ד (ה) מאה תרומה שנפלה לתוך מאה שבועות הריני מטמא לתוך המאה שבועות ונפלה לתוך מאה תרומות אחרות שאינו מדומע הריני מטמא לתוך המדומע

למה אמרו תרומה עולה באחד וכאה בשאינו יודע אם בלולות הן ואם לאיזו הן נפלו. שתי קופות שתי מגורות. שנפלה מאה תרומה לתוך אחת מהן ואינו יודע לאיזה מהן נפלה מעלות זו את ר"ש אומר אפילו הן בשתי עיירות מעלות זו את זו א"ר יוסי מעשה בא לפני ר"ע בחמשים אגודות של ירק שנפלה אחת לתוכן חצייה תרומה ואמרתי לפניו תעלה לא שהתרומה עולה בחמשים ואחד אלא שהיו שם מאה ושני חציים: גמ' מחלפא שיטתיה דר"א תמן הוא אומר התחתונו' מעלות את העליונות הכא הוא אמר אם יש בקיפוי הא ארעייתא לא ר' ירמיה רבי חייא בשם ר' יוחנן שמעון בר ווא בשם כהנא דברי ר"א עשו אותו כמרבה מזיד רבי אילא רבי אסי בשם רבי יוחנן דברי ר"א עשו אותו כמאה עולה מתוך מאה על דעתיה דר' אסי מותר לרבות על דעתיה דכהנא אסור לרבות קפה וחזר וקפה על דעתיה דרבי אסי מותר על דעתיה דכהנא אסור על דעתיה דר' אסי אע"פ שלא שייך על דעתיה דכהנא והוא ששייר! שתי קופות בשתי עליות ושתי מגורות בעליה אחת אבל שתי מגורות בשתי עליות לא בדא מה בין קופות למגורות קופות דרכן להתפנות מגורות אין דרכן להתפנות' זעירא ר' חייא בשם ר"ש י' *היו לפניו שתי קופות בזו חמשים מאה ובזו חמשים מאה ונפלה מאה תרומה לתוך אחת מהן ואינו יודע לאיזה מהן נפלה רצה להעלות מזו מעלה מזו מעלה מחצה מזו ומחצה מזו מעלה וכן

מחלפא שיטתיה דר"א תמן הוא אומר התחתונות מעלות את העליונות והכא אומר אם יש בקיפוי הא. תמן אומר לא ר"ע ר"מ בשם ר"י שמעון בר ווא בשם כהנא דברי ר"א עשו אותו כמרבה מזיד ואינו יודע כמאה עולה מתוך מאה. אבל שתי מגורות בשתי עליות לא בדא מה בין קופות למגורות קופות דרכן להתפנות מגורות אין דרכן להתפנות' זעירא ר' חייא בשם ר"ש *היו לפניו שתי קופות בזו חמשים מאה ובזו חמשים מאה ונפלה מאה תרומה לתוך אחת מהן ואינו יודע לאיזה מהן נפלה מקום נפלה מן מקום אחר ומאה והלכה כר' יהושע:

גמ' מחלפא שיטתיה דר"א תמן הוא אומר. כמאי' דאמר התחתונות מעלות את העליונות והכא הוא אומר אם יש בקיפוי מאה. אם יש בקיפוי מאה מרבה מזיד. כלומר הוא אומר אם יש בקיפוי מאה מרבה מזיד. אבל אם אין בקיפוי מאה אינו מרבה מזיד. אלא

פי"ד א חמשים תאנות שחורות וכו'. מפנה ס"ד דתרומות ומעלמא דשביעית הוא גלגל מקום פיפא נקט לה ולא מקום מעלות ד' לת ד' ומו ר' כרבי אליעזר המסמר ורבי יהושע מיקל והלכה כרבי יהושע וא"ת נמי לגן לם שחורות תחורה בתרומה ולא בלבנות ואם כלבנות אחורה נמנין לבנה נעלה והלבנות נלמעון הא"ל כגון דלא הוה מגיעם ואלו הם שחורות מחורה בתרומה ולא בלבנות ואם כלבנות אחורה נמנין לבנה ומדרבה ר' יוחנן אמר אמרינן בגמרא אמר ר' יוחנן אמר ר' אלעזר דבלבנות מחורה ולא בשחורות ר' אלעזר אמר

הוא בגוף הפרה ושפיר קאמר רבא לאביי לדידכו איכא לאקשויי כיון דזה תלוי בזה דהרי לרבא דסובר דבאין רלוני ל"כ הפשיעה ואונס בדבר אחד הרי פליג בהדיא על ר' אבא בר ממל ורב אמי.

והשתא שפיר סובר הר"ח דקיי"ל כאביי והיינו דהמעיין ברא"ש שם ירא"ה דכוונת הר"ח על אביי ורבה שבהשוכר את האומנין (דף ע"ח ע"א) דסוב' שם דאף אם לא בא האונס מחמת הפשיעה חייב, וע"כ כתב הר"ח כיון דסתמא דגמרא שם כאביי קיי"ל כוותי' דאין רלוני הוי פשיעה לומר בו תחב"פ וסופו באונס חייב, וכ"כ להדיא בריקנטי אות הקס"ז דר"ח פוסק דהלכה כאביי דאף בלא באונס מחמת הפשיעה חייב ושפיר כתב הר"ה דגם באין רלוני חייב בו תחב"פ וסופו באונס דחד טעמא הוא, והשתא שפיר פוסק הרמ"א סימן רל"א דאם מניח לאחד ליכנס חייב והיינו כיון שנאבד ע"י פשיעה זו ורבא לא קאמר רק דלא אמרינן בפשיעה דאין רלוני דסופו באונס יהי' חייב אף בבא באונס ע"י הפשיעה כיון דהאונס הוא במין אחר.

ועתה נבא לבאר טעמא דרבא בהא דאת מהימנת, והוא דל"ל דטעמו עפמש"כ התוס' בסוגי' (נ"ו ע"א) בד"ה רב אמר, דהוי כאלו התנו הבעלים עם השומר הא' שכ"ז שלא יבדר שנאנס תחת יד שני יהי' חייב לבלה, ואף דנגבי כל הפשיעות לא אמרינן כאלו התנה מכ"מ לגבי זה שימסור לאדם אחר בלא ידיעת הבעלים אמרו הכמים דהוי כאלו התנה, אך מה דכתבו התוס' אליבא דאביי דהוה כהתנה שיהי' חייב אף אם יאנס תחת השני זה לא סבירא לי' לרבא, רק דהוי כהתנה דכ"ז שלא יבדר השומר הא' בעדים או בשבועה שמר הב' כראוי יהי' חייב וא"ל קנין לזה, כמו שכתב הש"ך בסימן ש"א סק"ז דדוקא בעדים ושערות דאין בהם דין שמירה אריך קני מידו אבל לא בשומר, ומעתה לפ"ז שוב חייב גם בשערות דהרי כבר כתב המחנה אפרים הלכות שומרין סימן ח' דלגבי פשיעה מהני תנאי אף בשערות דהוי כעל פיו הוליא, ולכך מחייב הרמב"ם שומר שמסר לשומר אף אם הי' אלל הראשון שמירה בבעלים כיון דהחיוב של שומר שמסר לשומר מצד תנאי הוא לא מכח שמירה, ובתנאי לא שייך פטור בבעלים, וע"כ גם בנידון דידן שפיר חייב הראשון אף בשערות כיון דאינו מבדר שנאנס אלל הב' וחייב מצד התנאי, והשתא מתורלים כל הקושיות שהקשיתי לעיל, דוק ותשכח.

והנה בהיותי בסוגיא זו אמרתי לתרץ מה שהקשה הפנ"י ושאר מפרשים, דלמה נקט במתניתין (ב"מ דף ל"ה ע"ב) בשוכר ושואל דוקא והלא גם בש"א שמסר לשומר שכר שייך פלוגתא זו, וכתבו דבש"א שמסר לש"ש מודה ר' יוסי, מטעם דעשה הש"ח סחורה בממונו דעלמו שנתן שכר לשמור וכן הוא בשבו"י חלק ג' סימן קמ"ח, [וחידוש שלא הביאו דבתוס' ב"ק (דף י"א ע"ב) בד"ה לא מיבעי, מבואר דגם בש"א שמסר לשומר שכר תלי' בפלוגתא דר' יוסי ורבנן], וסברתם אינו מובן, דהרי גם השוכר עשה סחורה בממון שלו, שאל לאחר בחנם והוא משלם להבעלים שכר, ולדעתי נראה לומר באמת כדבריהם אך לא מטעמם, אלא ע"פ שיטת התוס' (ב"מ שם בד"ה תחזור) דר' יוסי ורבנן פליגי בסברת המקשן והמתרץ שבש"ס דר' יוסי ס"ל כהמקשן דאמרינן דל אנת כו' ולא ס"ל דהשבועה היא כדי להפיס דעת בעל הבית, והיינו דר' יוסי סובר דאדרבא אי לאו גזה"כ לא הי' מועיל כלל שישבע שנאנסה דהרי נאנסה לאו טענה היא כלל בבה"ת. רק דצריך לברר, תדע דאל"כ בכל נזקי בהמתו יטענו הבעלים שנעלו בפניה כראוי ואירע אונס, אלא ודאי דאין זה טענה אפילו לפטור עצמו בשבועה, אלא בשומר גזה"כ הוא דיכול לפטור א"ע בשבועת נאנסה וא"כ אין השבועה כדי להפיס דעת בעה"ב, אבל בש"ח וש"ש שפיר מודה ר' יוסי דהשבועה היא רק כדי להפיס דהרי אין על הש"ח ליתבע רק שנגנבה ואין נתבעין על טענת שמא לולי הגזה"כ, ושוב מודה ר"י לרבנן דהשבועה היא רק כדי להפיס.

ומה"ט נ"ל דאין עד אחד יכול לפטור משבועת נאנסה כיון דהוי נגד הרוב דרובן לא אנים כמש"כ התוס' בתובות (דף ג' ע"א) ד"ה וסברה, וכיון שאין ע"א נאמן באיתחזק (גיטין ב' ע"ב) כש"כ נגד הרוב, רק ברובא דאיתא קמן נאמן ע"א לברר והדברים עתיקין, ומיושב בזה קושיית השטמ"ק בב"ק (דף י"א) שהקשה על קרא דיביאהו עד הטריפה, דעד היינו שנים הלא גם ע"א פוטר משבועה, ולמש"כ לא קשה מידי דמשבועת נאנסה אינו פוטר, ולפ"ז שוב י"ל עוד טעם מה דמוכרח מתניתין לנוקטא בשוכר ושואל דוקא, דבש"א וש"ש לא הי' צריך למתני ישבע הש"ח דהרי הש"ש הי' פוטרו מטעם עד המסייע כטענת הרא"ש ז"ל ריש מציעא סימן ב', והבן.

ודע דמאוד נפלא לי על מחלוקת הסמ"ע והש"ך בסי' ש"ז (ע"ש בסמ"ע ס"ק ה' ובש"ך ס"ק ג') אם ר' יוסי מיירי רק שלא ברשות או אפילו ברשות, איך לא הביאו דברי הנמוק"י פרק כיצד הרגל (דף כ' בד"ה אמר המחבר) דטעמא דר' יוסי הוא משום דהשאיל שלא ברשות ע"כ אמרינן כיצד הלא עושה סחורה הוי, ומה דהקשה ע"ז הש"ך שם מהש"ס (ב"מ ל"ו), עיין בשטמ"ק שם דלפ"מ דקיי"ל דאין רלוני ל"כ פשיעה באמת מיירי מתניתין בלא נתן רשות להשאיל, אך מ"מ דברי הש"ך ז"ל מוכרחין מדברי הש"ס ב"מ (דף ל"ו ע"ב) עיי"ש דהתם הרי נשאת בהיתר ואפילו הכי לר"י אמרינן תחזור פרה לבעלים הראשונים, אך הנמוק"י אפשר לסובר דהסוגי' שבדף ל"ו קאי כמ"ד דאין רלוני הוי פשיעה ואז ע"כ מיירי מתניתין בנתן רשות ואפ"ה אמר ר' יוסי תחזור הוי, אבל להלכה אפשר דלא אמר ר"י רק בשלא ברשות, והי' מיושב בזה תמיהת הקדמונים (רא"ש פ"ג דב"מ סימן כ') על ר' זירא דלא ס"ל תחזור והלא קיי"ל כר' יוסי, ולהנ"י אחי שפיר כיון דהא ר' זירא הוא בשאל לבעלים עצמן והוי ברשות דמודה ר' יוסי, ובזה יש לתרץ דברי הרמ"א בסימן שמ"ו סעיף י"ז שתמה הש"ך שם סקי"ב דלדידן הא ל"ש שמירה בבעלים כיון דקיי"ל כר' יוסי והבעל הוא שומר של הראשון אע"ג דלוקח הוא מ"מ חייב בפשיעה כדין ש"מ, ולמש"כ דלדידן דקיי"ל דאין רלוני ל"כ פשיעה ע"כ מיירי מתניתין בלא נתן רשות, אבל ברשות כי התם דודאי אף שנאלה בהמה מ"מ הרי היתה מותרת להשאל, שוב מודה ר' יוסי לרבנן, ודברי הרמ"א ז"ל נכונים.

סימן טז

אמרתי לבאר בדין ביטול יבש ביבש אחד בבית ואחד בעליה אי מצטרפין לבטל וגם בדין תערובת מין בשאינו מינו ביבש אי אסור מה"ת לאוכלו ביבש, כיון דל"ש לומר באינו מינו נהפך האיסור להיות היתר מאחר

דניכר בטעמו, ובדין היכא דהוכר האיסור אם נאסר למפרע, ועוד כמה דינים בדין ביטול איסורין, הגם שכל זה כבר נתבאר באריכות באחרונים ז"ל, עכ"ז עדיין נשאר עוללות בדינים אלו להולכי נמושות כמוני.

הנה הדבר פשוט דביטול יבש ביבש שייך אפילו באין נוגעין זה בזה דהרי גם בהתיכת חטאת טמאה שנתערבה במאה תתיכות של הטאות עכורות מהני ביטול כמבואר ביבמות (דף פ"ח ע"ב) אף דע"כ אין נוגעין זה בזה, וכן בשור שנתערב בשוריס (סנהדרין ע"ע ע"ב) אמרינן ביטול וכן חביות פתוחות (ערלה פ"ג מ"ז) אף שכן בשתי כלים בעל ברוב, והא דמבואר בתוספתא דתרומות (פ"ו הי"א) הובאה בר"ש תרומות פ"ד מי"ב דדוקא בעומדין להתערב אמרינן כל מה שנכנס בספק מסייע לבעל היינו כיון דהתם אין הספק רק בין שני מקומות אם נפל למקום זה או למקום זה ובב' מקומות ליכא ביטול כמש"כ המו"ד סימן קי"א סק"ז, אבל בספק על התתיכות לעולם אין חילוק בין אם הם ביחד או מפורדין, וכן מבואר להדיא בבה"ב להרא"ה ז"ל (הובא בב"ה סימן קי"א) שכתב וז"ל הא דשתי קופות בשתי עליות הוא רק באיסורי דרבנן או באיסורי תורה ושיטורין דרבנן וכן יבש ביבש דינא בי' טעמא, או לא בלח ואית בי' ס', אבל כל היכא דיהיב טעמא כו' עכ"ל, הרי דגם ביבש ביבש דאורייתא מלערף אחד בבית ואחד בעליה וכן מוכח מעטיבה של ערלה מחוברת שנתערבה עם שאר נטיעות דרק מדרבנן איכא בעולה כמבואר בר"ש גיטין (דל"ד ע"ב) ד"ה אין.

אולם הבית מאיר הקשה מהא דקאמר הש"ס בקידושין (דף נ"ז ע"ב) דלפור המשולחת מותרת מטעם דלא אמרה תורה שלח לתקלה, ואמאי לא יתבטל בלפרים דעלמא ונהפך איסור להיות היתר, והוכיח מכאן דכל שאינן ביחד לא אמרינן נהפך, ואף דמ"מ יהי' מותר לכל אחד לאכול מטעם כל דפרים כש"ס גזיר (דף י"ב ע"א) מ"מ מיקרי תקלה מאחר דלא אמרינן נהפך, [ומ"ש המוב"י במ"ת הי"ד סימן מ"ה דהפירוש בש"ס מטעם ביטול איסור לכתחילה דאסור יבש ביבש מה"ת, כבר כתב בזה הפר"ח דא"א לומר כן דהרי מבואר בפי"א דתרומות משנה ו' גבי מגורה דאינו חייב להיות יושב ומלקט, ואם הי' בזה איסור תורה ודאי דלא היינו מקילין כ"כ], ובאמת המעיין ברמב"ם פנ"ז ממאכלות אסורות ה"א יראה דסובר דכל היכא שמונח בפ"ע ל"ש ביטול דהרי כתב הטעם הא דדבר חשוב לא בטל משום דהוה כעומד בפני עצמו ואם כן מבואר דהיכא שעומד בפני עצמו ממש לא בטל מה"ת ואם כן הדבר צריך גדר מה נקרא מקום בפני עצמו, עוד צריך להבין הא דתנן בפ"ד דתרומות מי"ב דבשתי עיירות אין מלטרפין לח"ק דר"ש ולמה הרי כיון דאין צריך להיות במקום אחד מה לי עיר אחת ומה לי שתי עיירות.

והנלפע"ד בכל זה דהרי נודע דהא דאיסור מיעוט בטל ברוב היתר הוא רק מטעם דנהפך איסור להיות היתר דאם לא הי' נהפך היה אסור מה"ת אף לאכול כ"א בפני עצמו מטעם כל קבוע כמאה על מאה דמי דאף באינו ניכר הוי קבוע מה"ת כיון שלא נהפך להיות היתר כמ"ש הר"ן בפרק גיד הנשה (ל"ה ע"א) סימן תתכ"ה בד"ה ובגמלא, וע"ז תמהו כל האחרונים (עיין פמ"ג פתיחה להלכות תערובות פרק ראשון ח"א) מנא הא מילתא דמיעוט איסור בטל ברוב היתר והרי מקרא דאחרי רבים להטות לא שמעינן רק דאין לנו לחוש

על המיעוט רק אמרינן שזהו מברוב וכמו בדיינין דאמרי' שהאמת הוא עם הרוב, אבל בתערובות שאנו יודעין שהמיעוט אמת כמו הרוב איך מותר לאכול התערובות ואין לומר דאמרינן על כל שבוטל לאכול דהוא היתר דזה ליתא חדא הרי גם בתערובות לח בלא אמרינן ביטול ועוד דגם ביבש ביבש אי לאו דנהפך הוי קבוע מה"ת. ואף הרשב"א ז"ל (הובא בשו"ע יו"ד סימן ק"ע סעיף א') דאוסר באמת לאכול כולן אחד אחד, ודאי היינו רק מדרבנן דאם לא כן איך מותר לח בלח ברוב מה"ת ודא"כ מוכח זה מה"ת דהאיסור נהפך להיתר, ולפע"ד פשוט דזה נפיק מהא דאמרה תורה בדיינים דהמיעוט מחוייב להסכים עם הרוב ולהתוס על הפסק במבואר בירושלמי פ"ג דסנהדרין ה"י עיי"ש [ופלא על בעל קונטרס הספיקות כלל ו' שכתב דדוקא בב"ד שבלשכת הגזית הי' צריך המיעוט להסכים עם הרוב ולא בכל ב"ד וחולק על המבר"ם חביב עיי"ש, אבל הרי בירושלמי מפורש דגם בשאר דיינים מחוייב האחד להתוס על הפסק], אך כ"ז אם הם יושבין ביחד, אבל אם אינם ביחד אף שאנו פוסקין כהרוב מ"מ אין המיעוט מחוייבין לבטל דעתם, ומבואר בש"ס סופ"ק דיבמות (דף י"ד ע"א) דכל שהם בעיר אחת מהויבין כולם לפסוק בשוה מטעם לא תתגודדו וכן פסק הרמב"ם סוף הלכות עכו"ם (פי"ב הי"ד) כאביי בזה, ואפילו לרבא שם דבשתי בתי דינין בעיר אחת ליכא לא תתגודדו היינו כיון דהם שתי בתי דינין אבל מ"מ מודה רבא לאביי דבשתי עיירות ליכא לא תתגודדו ועיין בר"ש סוכה (דף מ"ד רע"א) בד"ה לדידהו ומי לא דחי ומוכח מזה דהא דהמיעוט מחוייב להסכים עם הרוב כל שהם במקום אחד היינו בעיר אחת דזה מיקרי מקום אחד, ועיין בחוס' יבמות (דף י"ד ע"ב) ד"ה בשלמא דלכך לא עבו ב"ב כדבריהם מטעם לא תתגודדו.

ולפ"ז אני אומר דהא דאמרינן ביטול ברוב אפילו באחד בבית ואחד בעליי', זהו רק אם הם בעיר אחת עכ"פ, אבל בשתי עיירות ל"ש לומר דנהפך האיסור להיות היתר כיון דזה ולפיכך רק מדיינין דהמיעוט צריך להסכים עם הרוב ולהיות אגודה אחת, וכיון דבשתי עיירות אין המיעוט צריך להסכים שוב גם בתערובות לא אמרינן נהפך להיות היתר, וזהו טעמא דה"ק דר"ש בתרומות (פ"ד משנה י"ב) דס"ל דשתי עיירות אין מלטרפין, והיינו כיון שאין להם חיבור לענין ביטול דאורייתא של חד בתרי ע"כ גם לענין ביטול דרבנן של מאה ואחד אין מלטרפין אפילו בעומדין להתערב כדמוכח שם, ואין לומר דגם בשתי עיירות יהי' מותר בכל חטה וחטה או בכל פרי ופרי ולתלות שהוא ברוב היתר אף שלא נתהפך וקבוע ל"ש הכא כיון דאין אנו יודעין אם נמצא האיסור כלל בעיר זו עיין בטו"ז או"ח סימן תר"ה סק"ד, אבל ז"א דבבר נודע דברי הרשב"א ז"ל בתשובה סימן רע"ב מש"כ לענין אשה תלוי דרוב מסופק אין עליו שם רוב כלל, וה"נ הרי אנו מסופקין שמא נמצא האיסור בעיר זו והוי קבוע כיון שלא נהפך, ועיין מקנה קידושין (דף ע"ג) מה שחולק על הרשב"א ז"ל שם עיי"ש, ואפשר דר"ש דמתיר גם בשתי עיירות לשיטתו אזיל דהרי כתב הר"ן בסנהדרין (דף ע"ע ע"א) דר"ש לית לי' קבוע מה"ת כלל רק מדרבנן עיי"ש, ע"כ מיקל אף בשתי עיירות.

ושוב לא קשיא מהא דשלח לתקלה הנ"ל כיון דהתם הלפור נתערב בכל העולם ואין לו קביעות מקום כלל ע"כ לא אמרינן בי' נהפך ומי שיגוד אותו הלפור יאכל איסור, ומה דאמר הש"ס (יומא ס"ז ע"ב) גם באחרי שעיר המשתלח לא

אמרה תורה שלא לתקלה מהתם ודאי לא קשיא דהרי שם ליכא רוב היתר מעורב שיבטלו, ועי"כ שוב לא קשה קו' הר"ש מקינון (בלשון למודים סימן קנ"ט) דאיך מותר לו לחרוש ולזרוע ניחוש לנחל איתן, והיינו כיון דיש סביב לנחל איתן ג"כ רוב קרקע היתר ובטל ונהפך, ואף דקרקע לא בטל, זהו רק מדרבנן דלא כהחוו"ד סימן ק"י סק"ו עיי"ש באמרי ברוך, וכן מוכח להדיא מדברי הירושלמי פ"ק דערלה ה"ד דקאמר קרקע יש לו עליו' והיינו מן התורה משא"כ בנבילה שנתערבה חד בחד, וכן מוכח בירושלמי פ"ע דתרומות ה"ג דדמאי בטל במחובר לקרקע, וע"כ דקרקע רק מדרבנן לא בטל לכך הקילו בדמאי, והא דש"ס ע"ז (דף נ"ג ע"ב) דמשני מאן מוכח, ול"א דיתבטלו אותן האשירות ברוב היתר, לק"מ דבשעת העגל נאסרו גם האשירות שמקודם ונגדם ליכא רוב היתר [ועיין חת"ס חיו"ד סימן רל"ה] וגם מון מזה ל"ש התם ביטול ברוב כיון דקודם שמבטלן העכו"ם כולן אסורין ועומדין והכן, וכיון דהא דקרקע לא בטל הוא רק מדרבנן, לא גזרו בנחל איתן כיון שהוא דבר שאי אפשר לעמוד בו.

ובמש"כ מובן הא דל"ש ביטול באדם כדמוכח בברכות (דף כ"ח ע"א) גבי יהודה גר עמוני דגריס מותרין לבא בקהל בזה"ז רק מעשה כל דפרים ולא שנהפך, וכן מוכח מקידש אחת מבנותיו (קידושין נ"ד ע"ב) דכולן אסורין מה"ת, וכן במשנה דנדה (דף ס"א ע"א) שלש נשים שהיו ישיות במטה אחת, ומלד דבר חשוב ל"ש שם כיון דולד בתערובות כמש"כ הרא"ה, וכן בתוס' גבי נסקלין בנשרפין (סנהדרין פ' ע"ב בד"ה הנסקלין) מוכח דבאדם ל"ש ביטול, והיינו כיון דכל אחד יש לו דעת ולורך בפני עצמו עדיף יותר משתי עיירות ול"ש לומר בזה נהפך אבל בעיר אחת אפילו אחד בבית ואחד בעליה ואפילו אם התיכות שייכות לכמה בני אדם בטל ברוב אף באין עומדין להתערב כיון שיש רוב מקומות היתר משא"כ במשנה דתרומות שם שאין לו רוב מקומות כנ"ל בשם החוו"ד, ועוד דהתם כל קופה עומדת לעצמה, וא"כ ע"כ יאכל מדומע ע"כ צריך שיהיה עומד להתערב משא"כ ביבש ביבש שאינן עומדין להתבשל כולם ביחד, וסברא זו דעומד לעצמה מבואר בירושלמי פ"ד דתרומות הלכה ז' דזהו טעמו של ר' יהושע דסובר לבנות מעלות את השחורות, יען דעומדין לעצמה ביחד, ולכך אמרינן בירושלמי פ"ד דתרומות ה"ח דבמקפיד על תערובתן כגון עמאה וטהורה אין מצטרפין להעלות את התרומה עיי"ש.

אבל איכא למידק עובא דאם נאמר דביטול ברוב ל"ש רק במקום דנוכל לומר שנהפך איסור להיות היתר, א"כ במין בשא"מ שנתערב ביבש למה מותר מה"ת רק אסור מלד גזירה שמא יבשלו ויתן טעם (יו"ד סימן ק"ע סעיף ח') והלא לא משכחת רק בנפרד לתחיכות דקות כמבואר בטור, וע"כ דהיתר מה"ת הוא רק באוכל גרגיר גרגיר בפ"ע וסומך על הרוב דכל גרגיר שנוטל בידו הוא מן היתר כמש"כ החוו"ד סימן ק"ע סק"ה דאם הוא אוכל כמה גרגרין ביחד הרי ע"כ יגיעו בפיו טעם האיסור ואסור מה"ת, וממילא שוב יהיה אסור לאכול גם כל גרגיר בפ"ע מטעם קבוע כיון שלא נהפך דהרי ניכר במקומו ע"י הטעם, ומכש"כ דתקשה על אידך גוונא דכתב הש"ך (שם סק"ח) בששחט כמה מיני בע"ח ואחד מהן נתגבל ואינו יודע איזהו, דא"כ מה שייך גזירה שמא יבשלו ויתן טעם מה בכך שיגיעו הלא ל"ש בזה לומר טעימתו זו הכרתו כיון דאינו יודע איזהו טעם הוא האיסור, ועיין בפמ"ג בפתיחה לתערובות ח"ג פ"ג דעמד קלת בזה, ובאמת תמיה זו תקשה ג"כ על הא דמבואר במשנה דע"ז (דף פ"ד ע"א) בתחיכה בב"א שנתערבה דאם אין התחיכה ראוי להתכבד בטלה, והלא ל"ש בזה נהפך להיות היתר כיון דיכירנו בפיו ע"י הטעם של בב"ח, והפלתי סימן נ"ט סק"ה דחק א"ע מאוד בזה.

אשר ע"כ נלע"ד עיקר כמו שבררתי בספרי חי"ק מאהבע"ז סימן ז' דאף על גב דאמרינן דגם באינו ניכר הוי קבוע מה"ת כמבואר בתוס' מנחות (דף כ"ג ע"א) ד"ה שחוטה זהו רק אם ניכר ע"י ידועה עכ"פ דהיינו במקום שאנו מתירין את כולן, משא"כ כשדנין על הפרע עיי"ש ואין מהצורך לכפול הדברים, והשתא א"ש הכל דבתערובת תחיכת בב"ח אם יאכל השתיה של היתר שוב יהיה אסור לאכול השלישית דהרי יודע שיגיעו טעם בב"ה כיון שלא הרגיש בראשונה ול"ש לתלות ולומר שכבר אכל להאיסור ע"כ שפיר יכול לסמוך על הרוב ולאכול אע"ג דלא נתהפך כיון דקבוע לא הוי מאחר שאינו ניכר, ושפיר כתב הטור דמין בשא"מ ביבש מותר מה"ת בנפרד להתיכות דקות והיינו לאכול כל גרגיר בפני עצמו וכהחוו"ד, ומה שהקשיתי על גוונא דנקע הש"ך באינו יודע איזהו נשחט שלא כהוגן, למה יהיה אסור במבשלו והא ל"ש טעימתו זו הכרתו כיון שאינו יודע איזהו טעם האיסור, נראה דבמרגיש ג' טעמים ל"ש ביטול ברוב כיון דענין ביטול ברוב הוא שנהפך האיסור להיות היתר ובהרגשת טעם ל"ש לומר כן כיון דהתורה אמרה דטעם איסור מהפך כל ההיתר לאיסור פרע בכזית בכא"פ כנודע, ע"כ שוב ל"מ רוב, אך עדיין אין זה ברור אצלי.

עוד נ"ל ראי' ברורה דבכל רוב אמרינן נהפך האיסור להיות היתר, דהנה בשבועות (דף י"ט ע"ב) אמרינן בשני שבילין אחד טמא ואחד טהור הלך באחד ונכנס למקדש והזה ושנה ועבד, ואח"כ הלך בשני ונכנס למקדש חייב קרבן עולה ויורד והיינו בספק טומאה דרה"ר כמ"ש התוס' שם (בד"ה הלך), הרי דאע"ג דבכל פעם נכנס בהיתר מ"מ כל שנתגלה שעבר על איסור כרת חייב בקרבן, וא"כ קשה דגם בתחיכת חלב שנתערב בשתי תחיכות שומן נימא הכי שאם אכל אלשתן יתחייב קרבן אע"פ שאכל כל אחד בפ"ע בהיתר ובש"ס וקדמוניס מבואר להיפוך בכ"ד, עיין בזבחים (דף ע"ח ע"א) גבי פיגול ונותר וטמא, וגם מה מקשה הרשב"א ז"ל בתשובה סימן רע"ב דאיך משכחת אשם תלוי כנודע, אע"כ נ"ל דבתערובות נהפך האיסור להיות היתר ואין כאן איסור כלל משא"כ בספק טומאה דרה"ר דמותר רק מטעם חזקה כמש"כ התוס' בשבועות שם, וכל שנתגלה שעבר האיסור כרת חייב בקרבן.

הן אמת דבתוס' רי"ד ב"ב (דף ל"א) כתב דהלב שנתערב חד בתרי ביבש ואכל אלשתן חייב חטאת, וכתב שם שכן בירר בפרק גיד הנשה, אבל הדבר הפלא ופלא דא"כ איך בטל לא בלא ברוב גרידא לרבנן דר' יהודה דמב"מ בטל, ואף בתוס' ב"מ (דף נ"ג ע"א) ד"ה ועולה, כתבו דתרומה בטל מה"ת ברוב ביבש ובלח בס', פשוט דכוונתם במב"מ בשמא ולא בטעמא דלריך ס' לבטל הטעם כמש"כ הש"ך סימן ל"ח סק"ו וגם מהא דפיגול ונותר דזבחים הנ"ל מבואר דלא כתוס' רי"ד, שוב ראיתי למהרש"ל בח"ש כתובות (דף כ"ז) שהרגיש מהא דשבועות (דף י"ט) הנ"ל ומחלק בין הא דשני שבילין לביטול ברוב עיי"ש.

"סנדל של סיידין טמא מדרס, והלא לאו להילוכא עבדי, אמר ר' אחא... שכן הסייד מטייל בו עד שמגיע לביתו", ומשמע דלא סגי בכך שלא ימחו בו אם ירצה לטייל בו, אלא רק משום שבפועל הוא מטייל בו עד שמגיע לביתו יש עליו שם נעל, והנראה בזה דסנדל דבי דינא שעשוי לשם מצות חליצה די בכך שלא ימחו בו להחשיבו ולהכשירו למצות חליצה, אך מ"מ אם אי אפשר ללובשו פשוט דאינו נעל, ולכן בעינן שלא יקפידו ולא ימחו הבית דין בשליחם אילו ירצה ללובשו, אבל אין צריך שיהיה עשוי להילוכא ממש, כמו שאין מברכין על הנר אא"כ הוא ראוי עכ"פ שיהנו ממנו, ודו"ק בזה.

וידעתי שעמוד ההלכה האגרות משה נתחבט מאוד בשאלה זו לגבי מנעל החליצה בזמנינו, וזה הנלענ"ד בפתרון חידה זו.

ובהגדרת הדברים י"ל ב' דרכים. א: כל המכוין לשם המצוה הרי הוא כאילו כיון כל הכונות הנצרכות להכשרת החפץ למצוה זו, וכעין דברי הרא"ש בפ"ק דקידושין סימן כ' דהמשאיל טבעת לחבירו וקדש בה אשה מקודשת, ואף דשאלה לא קניא, כיון שנתן לו ע"מ לקדש הרי הוא כאילו התנה מפורשת שהוא נותן לו באופן המועיל לקידושין. אך באמת אין זה דומה כלל, דשם אין המדובר אלא בתוקף הקנין ומהותו, וכיון לשם קידושין אנן סהדי שכיון בהקנאה גמורה ע"מ להחזיר, משא"כ בני"ד דאם צריך כונה מסויימת, לעשות שם סוכה או בגד ונעל וכדו' צריך מציאות של יחוד ויעוד ומה יועיל כונה לשם מצוה.

ב: ומשו"כ נראה יותר דעצם הכונה לייחד את החפצא למצותה מהני לשוי' ראוי למצוה זו ולא צריך כל כונה נוספת כיון דעכ"פ הנר ראוי לאורה, והנעל ראויה להליכה, וכן בסוכה ובציצית מהני כונת הייחוד למצוה להכשירה למצוה, ודו"ק בעומק הדברים ובדקותן.

וד"וק בכ"ז כי נכון הוא ויסוד גדול יש בו להבנת ענינים רבים.

סימן לא

ביטול ברוב בסכך פסול וביסוד דין ביטול ברוב

הנה שני דינים למדו חז"ל מקרא ד"אחרי רבים להטות" (שמות כ"ג ב'), מלבד הפירוש הפשוט באופן הכרעת הדין בבית דין ובסנהדרין.

א: בחולין י"א ע"א למדו מפסוק זה דאזלינן בתר רוב בכל מקום, וכהא דתשע חנויות, דכל שפריש מרובא פריש. ומבואר שם בסוגיא דאין ללמוד מפסוק זה אלא רובא דאיתא קמן ולא רובא דליתא קמן. ובדף י"ב ע"א יש שני דרכים ברש"י, לפירוש אחד לא ידענו דאזלינן בתר רובא דל"ק אלא מהלכה לממ"ס, ולאידך פירושא למדו גם רדל"ק מפסוק זה ולא כסברת הגמ' בתחילת הסוגיא.

ב: דין ביטול ברוב, לא מצינו בש"ס מנין למדוהו לא בבבלי ולא בירושלמי. אמנם בדברי הראשונים מבואר במקומות רבים דגם הלכה זו למדו מ"אחרי רבים להטות". כך כתב רש"י בביצה ג' ע"ב, בגיטין נ"ד ע"ב, בב"מ נ"ג ע"א, בחולין צ"ח ע"ב, בזבחים ע"ב ע"א ובנדה מ"ז ע"א. וכך כתבו התוס' בעבודה זרה ס"ח ע"א, והרא"ש בחולין פרק ז' סימן ל"ז עי"ש. וכ"ה ברמב"ן חולין צ"ח ע"ב.

וכבר נלאו כל חכמי לב להבין איך למדו דין ביטול ברוב מפסוק זה, והלא בדין סנהדרין אין לנו אלא דאזלינן בתר רוב ומנין לנו דאיסור נהפך להיות היתר ואיסורא פקע מיניה ע"י תערובת ברוב. וביותר יש לתמוה דהלא לא זכינו בהלכה זו לאורם של חז"ל וכל הראשונים כולם פה אחד ענו ואמרו דילפינן דין ביטול ברוב מאחר"ל, ומשמע שהנחה זו פשוטה ומילתא דמסתברא.

ובערוך השלחן סימן צ"ח סעיף כ"ח – ל' האריך לתמוה בזה, ותמה לא אמרו הראשונים דילפינן הלכה זו מדכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר, ונחלקו ר' יהודה וחכמים במנחות כ"ב למה אין דם השעיר בטל בדם הפר המרובה ממנו, אי משום דמין במינו לא בטל או משום דאין הקדשים מבטלים זא"ז. ומבואר שם בגמ' דחכ"א דאי משום דמינו במינו לא בטל הו"ל לאשמעינן באיסורים אחרים ולא בקדשים, ומכאן דדין זה מיוחד לקדשים, אבל בשאר איסורים גם מין במינו בטל.

הרי לן דמכאן למדו עיקר דין ביטול ברוב, והביא שכ"כ בסמ"ג ל"ת קל"ח ובתורת הבית לרשב"א בית ד' שער א', עי"ש.

ב

והנה ממה שלמדו דין ביטול ברוב מסנהדרין למדו גדולי הדורות גדרים שונים והלכות שונות בהלכה זו, ואפרט.

א: הלבוש בסימן תרל"ב ס"א כתב דמסנהדרין יש ללמוד דאף דבר הניכר בטל ברוב שהרי גם בסנהדרין המחייבים והמזכים ניכרים כל אחד בפני עצמו ואעפ"כ אזלינן בתר רוב. וע"כ דמה שאמרו דדבר הניכר לא בטל ברוב אינו אלא מדרבנן, דמה"ת אף דבר הניכר בטל ברוב כדחזינן מקרא דאחרי רבים להטות. והלבוש ביאר לפי דרכו דמשו"ה בטל סכך פסול בסכך כשר אף אם הוא ניכר דבסוכה לא גזרו שדבר הניכר לא יתבטל ברוב, עי"ש.

והט"ז שם סק"ג דחה דבריו וכתב דאין ענין סנהדרין לביטול ברוב, דבסנהדרין המיעוט בטל אל הרוב ולא בטל ברוב כבאיסורים, עי"ש. ודבריו תמוהים דהלא בדברי הראשונים מבואר דכל עיקר דין ביטול ברוב מסנהדרין למדנו כמבואר.

ב: נחלקו הפוסקים בביטול ברוב האם ברוב כלדהו סגי או דבעינן כפול בהיתר כדי לבטל את האיסור. דעת הרמ"א בתורת חטאת כלל ל"ט דצריך פעמיים בהיתר כנגד האיסור לבטלו וכמו שאמרו חד בתרי בטל, וכך כתב הרש"ל באיסור והיתר שער נ'.

וכנגדם כתב הפרי חדש דברוב כלדהו סגי ובפתחי תשובה סימן ק"ט סק"ט הביא בזה את דעת האחרונים, עי"ש.

והמקילים כתבו להוכיח מסנהדרין דהלא אמרה תורה אחרי רבים להטות ולא צריך כפול ברוב כנגד המיעוט.

ג: בשו"ת גודע ביהודה תניינא יו"ד סימן נ"ד כתב לבאר מה שכתב המרדכי (מולין סימן פצ"ז) דדבר שבא לעולם בתערובת אינו בטל ברוב דהלא גם דעת המחייבים והמזכים בסנהדרין אינם באים לעולם בתערובת, דכל אחד מן הדיינים אומר דעתו ושוב עומדים למנין, ומסנהדרין ילפינן דגם ביטול ברוב לא שייך אלא כשכל אחד ניכר בפנ"ע ואח"כ מתערבים, עי"ש.

ד: ובעל חלקת יואב (תניינא סימן ע"ז) הפליג בזה מאוד והגדיש את הסאה כאשר חידש דאין איסור בטל ברוב היתר אלא כאשר האיסור וההיתר בעיר אחת הם עומדים, ולא כאשר מפוזרים הם בשני ערים. דהלא לא למדנו הלכה זו אלא מסנהדרין. ושורש הדין הוא במה שמיעוט הדיינים מצווים לבטל דעתם אל הרוב, וכל עיקר הלכה זו דהמיעוט צריך לבטל דעתו משום "לא תתגודדו" הוא. והרי מבואר ביבמות דף י"ד ע"א דרק בעיר אחת נצטוו שלא לעשות תורה כתות כתות ולא בשני בתי דין שבשתי ערים. וכיון

דמסנהדרין ילפינן אין לנו אלא דומיא דסנהדרין, עי"ש.

ודברים אלה תמוהים עד למאד, וברור הדבר דאף דילפינן ביטול ברוב מסנהדרין אין זה אלא בשורש ההלכה ועומקה, דחז"ל בעומק תבונתם ורוח קדשם הבינו דבשורש ההלכה ופנימיותה יש דמיון בין הכרעת הדין עפ"י רוב, למה שמיעוט איסור בטל ברוב היתר, אך פשוט דאין שתי הלכות אלה גדר אחד ממש עד שנאמר דפרטי הדין בביטול איסורין צריך להיות דומיא דסנהדרין, דהלא אין שום דמיון ביניהם.

אמנם באמת מבואר במשנה תרומות פ"ג מי"ב בשתי מגורות שנפלה תרומה לאחת מהן לדעת ר' שמעון אף בשתי עיירות מצטרפין לבטל ואין הלכה כמותו אלא כת"ק דאין מעלות זא"ז. אך באמת לדעת הת"ק אף בשני בתים אינם מצטרפין אם אין הדרך לפנותן ביחד, עי"ש בר"ש

ג

והנה כתב הגרש"ש בשערי ישר שע"ג פרק ד' דבדין אחר"ל בסנהדרין יש שני דינים וגדרים שונים. האחד מה שאמרה תורה שהרוב קובע את הדין ובתר רוב אזלינן, ומכאן למדו מה דאזלינן בתר רוב. והשני שפסק הדין של הסנהדרין הוא כדעת הרוב והמיעוט בטל אל הרוב, ודעת

וברע"ב וכ"ה בירושלמי שם כ"ד ע"א, וכך פסק הרמב"ם בפי"ד ה"ה, ולכאורה צ"ל דכל דין זה מדרבנן הוא, וצ"ע.

ה: עוד כתב שם בחלקת יואב לדחות את דברי החות דעת שכתב דאם יש ג' איסורים מעורבים מבטלים הם זה את זה, דכיון דמסנהדרין ילפינן והרי אין הולכין בסנהדרין אחר הרוב אלא אם כן הם אומרים טעם אחד, וכמו כן אין הרוב מבטל את המיעוט אלא כשהרוב משם אחד. וגם מזה נראה שלהבנתו בעינן דומיא דסנהדרין ממש.

אך דברי החו"ד בזה הן הם דברי התוס' בזבחים ע"ח ע"א, עי"ש.

ולענ"ד לא צריך כלל שדין ביטול ברוב יהיה דומה בפרטי הדין לרוב דסנהדרין. ומשום כ"ז שומה עלינו להתבונן בנקודת הדמיון שבין ביטול ברוב לדין אחר"ל.

הרוב היא פסק הדין של הסנהדרין כולה, ומכאן למדו דין ביטול ברוב.

ויסוד ילפותא זו במה דפשיטא להו לחז"ל דפסק הדין של כל הסנהדרין הוא ועל שם הסנהדרין נקרא, וכשאמרה תורה אחר"ל אין כונת הדברים שרוב הסנהדרין פוסק אלא שהסנהדרין

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

יב. הרשב"ם בתשובה [סס] ופירש (הטור) [הטעם] משום שאין עושים כן ליתן היין טעם בתבלין אלא ליתן הבלין טעם ביין, וגם זה שמריח אינו מכוון לריח היין אלא לריח התבלין:

יג. גם זה שם מהא דאמרי ורבא פסחים דף כ"ה [ע"ש] ומהא דתנורות מעוטרות בורל והדם עבודה זרה דף י"ל [ע"ש; אתמות מיש הלכות יין נסך פוף פימן לח]:

קט ח. ממשמעות הגמרא חולין דף ל"ט [ע"ב] וק' [ע"א] וחבמים דף ע"ב [ע"א] ומיה דף (ז') [ג ע"ב]. כתבו התוספות [חולין שם ד"ה בריה] והרא"ש שם [פ"ז פימן לח] והרשב"ם בתורת הבית [בית ד שער ח ח, ח] ושאר פוסקים והר"ן חולין לג, ח ד"ה גרסי' דאפילו אינו מורא דרבנן ליבא: ב. עוד [שעתד לעמו] בשם בעל המלומה [פימן נ ד"ה הלכך; ר"ן שם]:

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

ס) איסור והיתר הארוך כלל ל"ט [דין לח] בשם המרדכי:

כה דמותר בהנאה. לריך עיון, דלקמן ריש פימן קכ"ג כתב דיש לאסור בתמלה בהנאה, ובדברי התוספות פרק בתרא דעבודה זרה דף ס"ו [בתס] ד"ה אבל, מבואר דזילוף מביב בין האסור בהנאה, ואסור לכולי עלמא בהנאה, (וכן פסק הרשב"ם בתשובה שו"ת הרשב"ם מכתב מהדורת מכון ירושלים פימן ס ומביאו ב"י לקמן ריש פימן קכ"ג עמוד לב ד"ה כתב דזילוף הוא הנאה גמורה, ואסור בתמלה אינם, ע"ש). ויש לישב בדוחק, ועיין לקמן סוף פימן קכ"ה [בפיף ג בהגה]: כו מותר להריח בהם. לכתמלה, לפי שאין היין נותן בהם (כמ) [ריח], ואין עושין כן כדי ליתן היין טעם בתבלין, אלא אדרבה ליתן התבלין טעם ביין, וגם זה שמריח בו אינו מכוון לריח היין, אלא לריח התבלין. ומכל מקום מסתבר דלבשמים דהבדלה אסור משום הקריבהו לא לפסתך [מלאכי ח, ס], עכ"ל רשב"ם [שו"ת ס"ג פימן לבד], וכתבו המחבר גם בא"ח פימן בל"ז פעיף ג': כו אסור להריח בהם. דאסורים הם בהנאה, דכל שעשויים להריח כורך והדס כו' אסור, עכ"ל רשב"ם [שם]. וכן כתב בתרומות מיש הלכות יין נסך פימן לח [ז] וז"ל, זה הכלל, כל מידי דלא הוי לריחא, ריחא לאו מילתא היא. אבל דבר שעומד להריח כגון ורד והדס, אסור ליהנות מהריח, עכ"ל ב"י [בתרד דתל ד"ה וכתב עוד]. וכן כתבו התוספות פרק קמא דעבודה זרה דף י"ב [ע"ב] ד"ה אלא בורל והדס, דשם ר"ת [בספר הישר אלק המדומים פימן תשמה], ותירץ בזה הא דמותר להריח ביין בפעיף ה'. וכן כתב המרדכי פרק כל שעה [בפסחים רמז תקמה] וז"ל, אבל בדבר שאין עיקרו עומד להריח, כגון ריחא דמילתא היא, ורחיה מהדס ואתרוג בתבשילא סוכה [לו, ב], עכ"ל. [ס] אבל בתמת רחייה זו שיני מכיר, [ס] ואדרבה משמע לבאורה מתפלא, דהרי אתא התם בתבשילא סוכה פרק לולב הגזול (דף ל"ז ע"ב) אמר רבא הדס של מצוה אסור להריח בו, אתרוג של מצוה מותר להריח בו, מאי טעמא, הדס דלריחא קאי כי אקייה מריחא אקייה, אתרוג דלאכילה קאי כי אקייה מאכילה אקייה, עד כאן; משמע דוקא אתרוג דמצוה (הוא) דאסור משום דהוקצה לצוה, הילכך כיון שאינו עומד להריח, אבל דבר שאסור מן התורה לא משום מוקצה נראה דאין מילוק. [ס] דפוף פוף נהנה הוא מהריח. ובתוספות בעבודה זרה [יב, ב] שם, מתקי גם כן דבעבודה זרה אין מילוק (וכתבו דהא דפעיף ה' ביין שאני, דליכא הנאה, כי אדרבה מוחק היין בכוחו ומזיקו, אבל בשאר איסורים מודים לר"ת, ע"ש).

הלכך בעבודה זרה על כל פנים אין להקל:

קט א שאינה ראויה להתכבד. אבל ראויה להתכבד, בין במינה בין שלא במינה לא בטלה באלף, כדלעיל פימן ק"ל [בפיף ו בהגה] ולקמן פימן ק"י [בס"ק לח], וע"ש: ב מין במינה. אבל שלא במינה לריך ששים, כדבמקום אחר בהג"ה:

ערך לחם למהריק"ש

פוף פעיף ז [אסור להריח בהם]. דמידי דהוי לריחא, ריחא מילתא היא. ומידי דלא הוי לריחא, ריחא לאו מילתא הוא:

ביאור הגר"א

[לד] אבל מותר כו'. ולא חשיב כשותה כמו שאמר אביי בבת תיהא, דאי אפשר לומר משום הנאה דא"כ מאי פריך מתרומה, הא מותר בהנאה שאינה של כילוי, שאינה אלא ריחא, כמו שכתוב בפרק ב' דפסחים (כ"ג ע"ל) והרי תרומה כו', אבל בזילוף לא, מדמתיריך בסוף פרק א' דפסחים (נ. בן לולף תרומה טמאה אע"ג דבשתיה במיתה, תוספות בעבודה זרה שם ד"ה אביי כו', והגהות אשרי שם [פ"ה סימן ח] ד"ה (ז) מיהו כו': [לה] דמותר בהנאה. עיין לקמן ריש סימן קכ"ג [סעיף א בהגה] (עיין לקמן סימן קנ"ה ס"ק כ'): [לו] [פעיף ו] אבל לבשמים כו'. משום הקריבהו נא [מלאכי א, ח], כמו שכתוב בפרק ו' דבבא בתרא (ל"ז ב'): (ליקוט) אבל לבשמים כו'. דבביא שם (בעבודה זרה) מ"ז א' המשתחוה לדקל כו' אליבא דהבנן כו', אע"ג דמותר מעולם להדיוט (ע"ש): [לז] [פעיף ז] בשמים כו'. כמו שכתוב בעבודה זרה י"ב ב' אמר רבי שמעון בן לקיש לא שנו כו'. ולא דמי לבת תיהא [שם סו, ב], דשם מזיקו ואין נהנה. ואף אביי לא פליג אלא משום דהוי כשותה, וכמו שכתוב בקטורת בפרק ב' דפסחים (כ"ו ע"). והרשב"א [שו"ת ח"ג סימן רלו] חילק דבת תיהא אינו עומד לריח. וכן כתב המרדכי [פסחים רמז תקמה], וראייתו מסוכה ל"ז ב' דאתרוג של מצוה מותר להריח אע"ג דאסור בהנאה. ולי"ת, דמשם מוכח להיפך, כמו שכתוב [שם] מאכילה אקציה כו', הא לאו הכי אין חילוק; וכן כתב הש"ך [ס"ק מח], וכן כתבו תוספות שם [עבודה זרה יב, ב] ד"ה אלא. ולא מבביא בכלאי הכרם דלוקין עליהם שלא כדרך הנאתן כמו שכתוב בפרק ב' דפסחים (כ"ד ב'), אלא אפילו ערלה דאין לוקין מכל מקום איסורא מיהא איכא. ועיין תוספות דעבודה זרה י"ב ב' ד"ה אלא כו':

קט [א] [פעיף א] חתיכה כו'. עיין באר הגולה [אות א] ממשמעות כו' דאפילו כו'. דאי לאו הכי לא משני שם [וחתים עב, א] דשם [חולין ק, א] בעלי חיים חשיבי, חתיכה הראויה להתכבד שאני, [ביצה ג, ב] ביצה חשובה כו', דכל זה מדרבנן, כמו שכתוב בסימן ק"י סעיף א' בהגיה ובבבא מציעא נ"ג א' מה שאין כן במעשר דבטיל ברובא. ועיין תוספות שם ד"ה ועולה, ועל כרחך במעשר אף מדרבנן: [ב] מין במינה. לאפוקי בשאינה מינה דצריך ששים, דלא ליתי לידי איסורא דאורייתא אם יבשלנה, מה שאין כן במין במינו דאף בבישול מותר ברובו מדין תורה:

מחצית השקל

(פ"ק כה) דמותר בהנאה וכו'. ואסור בסתם וכו'. וא"כ אמאי מתיר כאן זילוף בסתם יינם: (פ"א כו) מותר להריח וכו'. אלא לריח התבלין וכו'. ולכן מותר היה התבלין: הקריבהו נא לפתחך וכו'. משמע מזה דפלפלין בעלמא מותרים לבשמים דהבדלה, וכן כתב הט"ז ס"ק י' שחילק בין פלפלת לפלפלין, והאריך בזה (ואע"פ שיש פוסקים חולקים בהיתר כל פלפלין אינם בכלל בשמים): וגם המגן אברהם סימן רצ"ז ס"ק א' כתב דמותר להבדלה אפילו פת חמה, עיין שם, אלא דלענין ברכה אי יברך בורא מיני בשמים מסתפק, עיין שם שהאריך: (פ"ק כו) אסור להריח וכו'. ותירץ בזה וכו'. ר"ל, דמותר להריח כיון דריחא לאו מילתא היא, ואמאי אסור כאן ריחא, לכן חילק דבדבר שעיקרו להריח כגון ורד והדס ריחא מילתא היא, מה שאין כן ביין: מהדס ואתרוג בסוכה וכו'. הבין הש"ך דכונתו על דאי דסוכה דף ל"ז שהביא לקמן דבהדס אסור להריח דעיקרו להריח, מה שאין כן אתרוג דלאכילה קיימא ריחא לאו מילתא היא, ועל זה מקשה הש"ך הדרכה משמע לבאורה אינכא וכו': משמע דוקא אתרוג וכו' דסוף סוף נהנה וכו'. ועיין בתשובת אמונת שמואל סימן מ"ה [הנשון] שהבין כוונת המרדכי על גמרא אחרת שם. אכן גם על זה מקשה הפרי חדש ס"ק כ"א, עי"ש: וכתבו דהא דסעיף ה' וכו'. ר"ל, ואם כן תקשה מהאי דסעיף ה' הנ"ל, ולכן צריך ליישב דהא דסעיף ה' [וכו']:

ג שאין נבלל כו'. וכתב הב"מ [עמוד רלט ד"ה ממיכה] דקמת בקמת כיון דנבלע מיקרי לח בלח, עכ"ל. וכן כתב מהרל"י בחמרומת הדשן סימן קי"ד בשם הסמ"ג [לאוין קלח ג, ל] ומביאו ב"י [עמוד שעט ד"ה ובפסק] ודרכי משה בתו"מ סימן ממ"ז [ריש אות ב] מחודש ג' (ועיין מ"ש בתו"מ סימן תכ"ג [א]), וכן כתוב בחידושי הרשב"א פרק גיד הנשה דף קי"ו ע"ב [בתוס' ד"ה אמר ליה] [ובמשובה [מ"ה] סימן רפ"ג, וכן הוא בתוספות דובמים דף ע"ב ע"ל ד"ה רבי יוחנן, ובמגמות דף כ"ב ע"ב [ד"ה ורבי יהודה]. ולא כדמשמע בתוספות פרק הערל [בתוס'] ריש דף פ"ב [ד"ה רבי יהודה] [ב] דקמת בקמת לא הוי כלח בלח כשהוא רותח:

יבש [א] ביבש [הגה] [ג] [ד] [ה] דהיינו ג שמין נבלע ד והאיסור עומד [ב] בעצמו אלא שנתערב ואינו מכירו [ג] (א) ה [ד] [ה] חד ו [ה] [ו] בתרי בטיל [ז] ומותר לאכלן אדם אחד ז כל אחת בפני [ג] עצמה [ג] [ח] [ט] אבל לא יאכלם שלשתן שלשתן כאחת, דהא ממה נפשך אוכל האיסור בשומה אכילה:

קט (א) חד בתרי בטיל. דכתיב [שמות כג, ב] אחרי רבים להטות, ואם אחרי רבים להטות, כיון שאינה רבים להתיר, רק שהתירו שאם אכל להתכבד, דהא ממה נפשך אוכל האיסור בשומה אכילה:

בש"ס [שם ק, א] מיהו פשיטא דבמבושל צריך ששים בין התמיכות והמים נגד האיסור, דאם לא הוי כלח בלח, כל התמיכות אסורות אע"פ שיש ששים, וק"ל. וכן מוכח בש"ס ופוסקים: ה חד בתרי בטיל. הטור [עמוד ט] הביא מחלוקת הפוסקים גבי אסורי הנאה כגון ממן בפסח וכהאי גונא. והמחבר השמיטו כאן, לפי שסתם אמה שכתב בתו"ס סימן תמ"ז [בעניין ט] לאפילו בחלף לא בטיל, ושיש אומרים דאמרן שזה לשאר איסורין. ועיין לעיל סימן קי"ב ס"ק (י"ב) [יג]: ו בתרי בטיל. [ז] [ח] כלומר ברוב, כדכתיב [שמות כג, ב] אחרי רבים להטות. ואפילו ליכא רוב אלא [ט] בהיתר אחרי רבים להטות. ואפילו ליכא רוב אלא קצת לקמן סימן ק"י ס"ק ד'). ועיין בתשובת חינוך בית יהודה סימן פ' שדעתו כהפרי חדש דאין צריך כאן אף באיסור תורה. ועיין שם שחלק על חכם אחד שפירש דברי הש"ך [ס"ק ח] (שכתב חד בתרי בטל כלומר ברוב, ואמאי ליכא רוב אלא בהנך תרי שהם קטנים מן האיסור כו'), דדייל דהשתי חתיכות ביחד המה קטנים מן האיסור וליכא אלא רוב מנין, דהיינו שתי חתיכות נגד אחת, ולא רוב בנין, אפילו הכי בטל, והוא דיל חלק עליו ופירש דר"ל דבהנך תרי יש גם רוב בנין, שהשנים יותר גדולים מן האחד אלא דאין צריך כאן, והאריך בזה, וכתב, הוצרא לדינא אם אחד אמר שיש לו בבית ד' חתיכות, ר' היתר ואחת איסור, ואזל לעלמא ואנו מוצאין בערבוביא ד' חתיכות ואחת מהם גדולה יותר מרי הנשארים, לא אמרינן שתתבטל בששה, ולא בששים אם הגדולה גדולה ככמות מכל הששים. וכן אם אמר שיש לו חתיכה אחת היתר של ד' ליטרות וששה חתיכות איסור כל אחת ליטרא אחת, ואזל לעלמא ובתוך כך בא אחד וחתך הגדולה לד' חלקים ונתערבו, בטלים ברוב. ולדברי החכם הנ"ל לא בטיל, דהא אפילו לקולא חד גדולה בטל בתרי קטנים, אף שבצירופן אינם כמו הגדולה, כל שכן לחומרא שהגדולה של היתר בטילה בששה חתיכות איסור, ע"ש עוד.

באר היטב

קט (א) ביבש. כתב הב"מ דקמת בקמת כיון דנבלע מיקרי לח בלח, [ס"ק ס"ק ג]: (ב) בעצמו. אלא שהוא מעורב עם אחרים, אע"פ שהוא מבושל במים או משקים אחרים מיקרי יבש, בית יוסף ומורת מטמא, וכן מוכח בש"ס. מיהו פשיטא דבמבושל צריך ששים בין התמיכות והמים נגד האיסור, אלא דאפילו יש ששים בין התמיכות כיבש דבמבושל ברוב, ואם אין בתמיכות רוב, כל התמיכות אסורות אע"פ שיש ששים, [ש"ך ס"ק ד]. ועיין בתו"ס סימן תמ"ז איסור גבי חמץ, ע"ש, [בס"ק ה]. ואפילו ליכא רוב אלא כהנך תרי בטל קטנים מהאיסור, וכגון שאם נודע לזה מהן אסור, אפילו הכי בטל, כ"ל הש"ך [ס"ק ו]: (ג) עצמה. דכשאוכל הראשון אני אומר זהו של היתר, וכן בכל אחד ואחד, ואפילו באחרון אני אומר מה שנאכל הוא היה של איסור וכבר הלך לו, וזה של היתר, מה שאין כן בדברים הנבללים. והוא הדין דמותר לאכול אחד ושנים או שלשה ואחד, ש"ך [ס"ק ז]:

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

כ*. רשב"ם שם ח, ג; ספר המרומה שם; סמ"ג לאוין קמ קמא עג, ל:

ג. הרשב"ם [פורש הגיא האלון שם; הקלר יב, ב]:

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

קט ב) ב"י [עמוד רלט ד"ה ודע] בשם תשובת הרשב"א [ס"ס סימן כפג ומכה] והרמב"ן [בתו"ס בחידושים סימן קפב] וספר התרומה [סימן נ ד"ה הלכך] ועוד פוסקים:

הגהות והערות

קט א) מגילה שכוונתו לומר שכתב הוא עצמו שם, אולם אינו לא זכינו לאורו של הש"ך על תו"ס, אך המנהג שנהגו הביאו פעמים רבות:

ב) תוקן ע"פ זו המעתק:

ג) בתשובת הרן שם לא הוכיר מרגל ושומשמין להיתר, אלא כתב "תנים ושעורים ותורו תוקן ומיוקנא", ע"ש:

ד) תוקן ע"פ מגד שמים ומשמרת שלום:

ערך לחם למהריק"ש

קט. פשיט א ביבש כו'. כלומר שאינו נבלע לו מתפשטו: בפוף [בס"ל]. ונמין בשאינו מינו ואינו מכירו אפילו יבש כיבש בני ששים, מי שיש בלי מבטל ליה בהדדי לא ליתי לידי קטמת, דהוי איסורא בלאו"ש. וכלים שנתערבו עיין סימן קכ"ג דין ח':

פתחי תשובה

(א) בתרי בטיל. עיין פרי חדש [נוסף ס"ק ז] דמסיק דכל דהו טפי ממחצה סגי. ועיין בספר מנחת יעקב בלל ל"ט [אות אן] וכלל נ"א [אות ח] דעתו דמדרבנן בעינן דווקא כפל. ועיין פרי מגדים בפתיחות [נשר התערובות ח"א פרק א ד"ה והנה יבש בישש דבטל] שכתב דבאיסור דרבנן גם המנחת יעקב מודה דאין צריך כפל, ואף באיסור דאורייתא המקיל במשהו יותר כפרי חדש אין לגעור בו [ועיין בתשובת חתם סופר יחיד סימן צ"ט מזה, ויובא קצת לקמן סימן ק"י ס"ק ד']. ועיין בתשובת חינוך בית יהודה סימן פ' שדעתו כהפרי חדש דאין צריך כפל, אף באיסור תורה. ועיין שם שחלק על חכם אחד שפירש דברי הש"ך [ס"ק ח] (שכתב חד בתרי בטל כלומר ברוב, ואמאי ליכא רוב אלא בהנך תרי שהם קטנים מן האיסור כו'), דדייל דהשתי חתיכות ביחד המה קטנים מן האיסור וליכא אלא רוב מנין, דהיינו שתי חתיכות נגד אחת, ולא רוב בנין, אפילו הכי בטל, והוא דיל חלק עליו ופירש דר"ל דבהנך תרי יש גם רוב בנין, שהשנים יותר גדולים מן האחד אלא דאין צריך כפל, והאריך בזה, וכתב, הוצרא לדינא אם אחד אמר שיש לו בבית ד' חתיכות, ר' היתר ואחת איסור, ואזל לעלמא ואנו מוצאין בערבוביא ד' חתיכות ואחת מהם גדולה יותר מרי הנשארים, לא אמרינן שתתבטל בששה, ולא בששים אם הגדולה גדולה ככמות מכל הששים. וכן אם אמר שיש לו חתיכה אחת היתר של ד' ליטרות וששה חתיכות איסור כל אחת ליטרא אחת, ואזל לעלמא ובתוך כך בא אחד וחתך הגדולה לד' חלקים ונתערבו, בטלים ברוב. ולדברי החכם הנ"ל לא בטיל, דהא אפילו לקולא חד גדולה בטל בתרי קטנים, אף שבצירופן אינם כמו הגדולה, כל שכן לחומרא שהגדולה של היתר בטילה בששה חתיכות איסור, ע"ש עוד.

קט (א) בתרי בטיל. עיין פרי חדש [נוסף ס"ק ז] דמסיק דכל דהו טפי ממחצה סגי. ועיין בספר מנחת יעקב בלל ל"ט [אות אן] וכלל נ"א [אות ח] דעתו דמדרבנן בעינן דווקא כפל. ועיין פרי מגדים בפתיחות [נשר התערובות ח"א פרק א ד"ה והנה יבש בישש דבטל] שכתב דבאיסור דרבנן גם המנחת יעקב מודה דאין צריך כפל, ואף באיסור דאורייתא המקיל במשהו יותר כפרי חדש אין לגעור בו [ועיין בתשובת חתם סופר יחיד סימן צ"ט מזה, ויובא קצת לקמן סימן ק"י ס"ק ד']. ועיין בתשובת חינוך בית יהודה סימן פ' שדעתו כהפרי חדש דאין צריך כפל, אף באיסור תורה. ועיין שם שחלק על חכם אחד שפירש דברי הש"ך [ס"ק ח] (שכתב חד בתרי בטל כלומר ברוב, ואמאי ליכא רוב אלא בהנך תרי שהם קטנים מן האיסור וליכא אלא רוב מנין, דהיינו שתי חתיכות נגד אחת, ולא רוב בנין, אפילו הכי בטל, והוא דיל חלק עליו ופירש דר"ל דבהנך תרי יש גם רוב בנין, שהשנים יותר גדולים מן האחד אלא דאין צריך כפל, והאריך בזה, וכתב, הוצרא לדינא אם אחד אמר שיש לו בבית ד' חתיכות, ר' היתר ואחת איסור, ואזל לעלמא ואנו מוצאין בערבוביא ד' חתיכות ואחת מהם גדולה יותר מרי הנשארים, לא אמרינן שתתבטל בששה, ולא בששים אם הגדולה גדולה ככמות מכל הששים. וכן אם אמר שיש לו חתיכה אחת היתר של ד' ליטרות וששה חתיכות איסור כל אחת ליטרא אחת, ואזל לעלמא ובתוך כך בא אחד וחתך הגדולה לד' חלקים ונתערבו, בטלים ברוב. ולדברי החכם הנ"ל לא בטיל, דהא אפילו לקולא חד גדולה בטל בתרי קטנים, אף שבצירופן אינם כמו הגדולה, כל שכן לחומרא שהגדולה של היתר בטילה בששה חתיכות איסור, ע"ש עוד.

מהצית השקל

קט [ס"ק ג] שאין וכו'. כשהוא רותח. אבל כשהוא צונן אין לו דין לח בלח. וזה אינו, אלא דאף בצונן מקרי לח: [ס"ק ד] והאיסור וכו'. צריך ששים בין החתיכות וכו'. דאף שאיסור בעין ניכר ונתבטל ברוב, מכל מקום לא ידענן כמה נבלע מהטעם, לכן צריך ששים נגדה: אין בחתיכות רוב וכו'. אף על פי שיש ששים. דאף שהטעם נתבטל, מכל מקום העיקר לא נתבטל, כיון דליכא רוב חתיכות נגדו: [ס"ק ה] חד בתרי. חמץ בפסח וכו'. דאיסורו במשהו, וא"כ אפילו יבש ביבש הוה ליה לאסור במשהו: ועיין לעי"ל סימן ק"ב ס"ק (י"ב) [יג]. שהביאו שם מחלוקת הנ"ל בחמץ בפסח: [ס"ק ו] בתרי וכו'. וכגון שלא נודע וכו'. דצה לתרץ, דא"כ כיון דהנך תרי קטנים מן האיסור א"כ ניכר האיסור ויטלם, על זה כתב וכגון שלא נודע וכו', ר"ל כמו שכתב ס"ק ח' דמיירי ששחט כמה מינים וידוע שאחד לא נשחט כהוגן ואינו ידוע איזהו, עיין שם: [ס"ק ז] כל אחת בפני עצמה וכו'. מה שאין כן בדברים הנבללים. שהאיסור נבלל בכלי, וא"כ כשאוכל מעט, אוכל גם מעט איסור בודאי. לפיכך אינו אוכלן כולן כאחד וכו'. ר"ל, כאן אינו אוכל כל השלש ביחד גם כן מטעם הנ"ל, דודאי אוכל עתה איסור באחד: לאכול אחד ושנים. דכשאוכל האחד אמרינן שהאיסור הנשאר הוא בתוך השנים, וכשאוכל השנים אמרינן שהאיסור כבר נאכל כשאכל האחד: או שנים ואחד. גם כן מטעם הנ"ל, דכשאוכל השנים[ן] אמרינן שהאיסור הוא האחד הנשאר, וכשאוכל השלישי אמרינן שהאיסור כבר נאכל בשנים הראשונים: לקמן ס"ק י"ב וכו' בשתי קדירות. דמותר לבשלן בשתי קדירות, דזה אי אפשר בענין אחר, כי אם שיבשל בקדירה אחת אחת, ובקדירה אחת שתים, דהוי ג"כ מטעם הנ"ל, ואם כן הוא הדין דמותר כן לאכול:

גליון מהרש"א

[ז] [שם] חד בתרי בטיל. עיין לעיל ס"ד סימן ק"כ ס"ק י"ג, ועיין ט"ז סימן ק"ד ס"ק ח': [ח] [שם] בתרי בטיל. ואם נתערב עוד מסייעא אחר שנודע ויש הפסד מרובה, עיין ש"ך סימן ל"ט ס"ק כ"ט: [ט] [ש"ך] ס"ק ז] בטל. כלומר ברוב. עיין בסו"ע לקמן ק"י ס"ק ד': [י] [שם] בהגר תרי שהם קטנים. כמובן הש"ך ומלקו, אם כ"ל גם שני הקטנים בלילוף הם מדין קטנים מן האיסור, אבל מקום כיון דתרי הן, בטל מדין דאיסור. אי דוקא שבלילוף הם גדולים מהאיסור. גם מה כתב אם הסיבר גדול מה דינו. ועיין תשובת מהרי"ל סימן פ', ובפרי מגדים בפתיחה לתערובות אלף ג' אלף ג' ד"ה שוב לאיתי (והוא דבור שבסוף הפרק):

[ז] [שם] חד בתרי בטיל. עיין לעיל ס"ד סימן ק"כ ס"ק י"ג, ועיין ט"ז סימן ק"ד ס"ק ח': [ח] [שם] בתרי בטיל. ואם נתערב עוד מסייעא אחר שנודע ויש הפסד מרובה, עיין ש"ך סימן ל"ט ס"ק כ"ט: [ט] [ש"ך] ס"ק ז] בטל. כלומר ברוב. עיין בסו"ע לקמן ק"י ס"ק ד': [י] [שם] בהגר תרי שהם קטנים. כמובן הש"ך ומלקו, אם כ"ל גם שני הקטנים בלילוף הם מדין קטנים מן האיסור, אבל מקום כיון דתרי הן, בטל מדין דאיסור. אי דוקא שבלילוף הם גדולים מהאיסור. גם מה כתב אם הסיבר גדול מה דינו. ועיין תשובת מהרי"ל סימן פ', ובפרי מגדים בפתיחה לתערובות אלף ג' אלף ג' ד"ה שוב לאיתי (והוא דבור שבסוף הפרק):

פרק שלשה עשר

א (א) התרומה (ב) (ג) עולה (ד) באחד (ה) ומאה. כיצד (ו) סאה (ז) תרומה שנפלה למאה סאה של חולין ונתערב הכל (ח) * מפריש מן הכל (ט) סאה (י) אחת (יא) ונותנה לכהן

באור ההלכה

* מפריש מן הכל כמה מ"ל. כ' מוס' בעכורות כ"ג ב' תעלה ותאכל פי' בקונטרס תעלה כו' והא דתנן בפ' בתרא (ל"ל בפ' ג') של מע' עולה התרומה ותרו"מ עולין בא' ומאה ואיכ"ל לאכ"ן להריס התם משום הפסד לכהן ולא יהיב לי' דמי שפיר דמי כו' (וכ"כ רלב"ן ס"פ פי' ה' דתלי לפלן בדמים) והדין עמו שפי' הטעם משום הפסד כהן

דרך אמונה

(א) התרומה. (א) אחד תרומה טהורה ואחד תרומה טמאה

(ב) וכן שנתערב אצל הכהן וכן אצל ישראל לעולם אין בטל אלא באחד ומאה (ג) וכן שחורה ונפלה למקום שהולמה ממנו וכן שחורה ונפלה למקום אחר: (ב) עולה באחד ומאה.

(ד) מה"מ דין תרומה כדין שאר איסורים שאם נתערב תרומה בין טהורה בין טמאה מין במינו (ה) בטל ברוב ובשאינו מינו אוסר בטומן טעם [ולפ"ד רבנו בפט"ו ממאכ"א דוקא לאיסור כדת בנדי אכילת פרס לוקה מה"מ] אבל הכאים התמירו בתרומה מין במינה שאין בטל אלא באחד ומאה (ו) דהיינו שאם נתערבה תרומה בחולין במקום שיש מאה פעמים כמוה בטלה רק שצריך להריס כמו שיבאר רבנו כאן (ז) והסמיכו שיעור מאה ואחד על הא דכתיב גבי תרומת מעשר אם מקדשו ממנו ולרבנו דבר שאחה מריס ממנו אם לא תבטל אבל מין בשאינו מינו לא התמירו מה ודינו כשאר איסורים דאוסר רק בטומן טעם כמש"כ רבנו בסמוך הט"ו ובפט"ו ממאכ"א ה"ו וכ"כ (ח) רוב הראשונים: (ג) עולה. (ט) הפרש תרומה ומעש"ר ומע"ש ואינו יודע איזה הוא ה"ז מודד את התרומה את הראשונה ואת השני' ואפי' המדד יודע איזו היא: (יד) באחד ומאה. (י) ואין ר"מ בין שנתערב אצל או מיכן (יא) ואם נתערב גוזרה תרומה גבי גזרות של חולין מרים אבי גזרה ומותרים (יב) בין שידע איזה אבי ואכמה לפני שנתערב או אחר שנתערב ובין שלכתחלה לא הניח איזה אבי תרומה (יג) ואם משערים זה נגעם או בשקל ע' פ"מ יו"ד פי' ל"מ בק"ב לענין שנים (יד) וי"ש שגם אם פינלן את התרומה ונשאר רק טעמה כגון שנאכלה עם החולין אפ"ה צריך במין במינו מאה אפ"ה שגם אם (טו) ואיסור שנאכל עולה בחשבון המאה ואם נפלו בע"א מצערפין אפי' תרומה ועולה לאסור את החולין (טז) ואם נפלה התרומה לע"מ ואח"כ ג' קמין עולה וג' קמין כלאי הכרם אסור דהוי נעפלו בע"א: (ו) מאה תרומה. וה"ה תרומת מעשר (יז) אפי' של דמאי וכן חלה (יח) ומיבורים דינם כתרומה כמש"כ רבנו לקמן בפט"ו הכ"א (יט) ואין ר"מ אם התרומה גם בכבר ליד כהן או שהיא עדיין ביד ישראל: (ז) תרומה. (כ) ואפי' תרומת ירק שהוא דרבנן (כא) או תרומה בה"ז (כב) אם תרומת הגוי (כג) או תוספות תרומה (כד) אבל תרומת עצין שאינו נקוב אינה מדאורייתא ולענין תרומת מע"ל יתבאר בפנ"ה לקמן הי"ח: (ח) מפרש מן הכל כמה מ"ל. (כה) הטעם משום גזל השבון (כו) ואין הכונה משום שהממון לא בטל אלא הוא תרומה שזכה בה כהן בגלל"ה וזכה חלקו בתערובות גם אם לא הי' החלה תרומה דממון לא בטל ואפי' לא זכה בו אין זה כמזיק ממנ"כ משום דמרויח מזה ולעניין ליתן לכהן חלקו וא"כ לא הוצרכו חכמים לעשותו תרומה אלא הכונה דחכמים תקנו

ציון ההלכה

(א) מבואר לקמן פי"ד הי"א: (ב) מבואר מדברי נ"מ ר' ומי' כמו' רעק"א תו"ת פי' ש"מ בתנ"ל סק"ב שכ' דתרומה שנתבטלה בק' מ"מ אסור לעשות לאוכלו אפי' זר עשה כיון דלבבו בהן עשה דו"ל דשל"מ ביטול לתתמין עד שיסור אסור גם לר עד שיהבר ע"ש ל"ש: (ג) ומש"כ בפ"מ יו"ד פי' שכ"ג סק"ב לתקל מה בתרומת מו"ל ל"ש וכבר ממהו ע"ש עמש"כ מה בלא"ל ס"ה מבינורים הי"ב ולקמן פט"ו ה"ה אות ר"ל: (ד) מבואר בגיטין נ"ד ב' ד"ה מדעמא דמשנא שהוא דאורייתא וכבר הביר מה דעק"ל בגליון הש"ס ב"מ נ"ג א': (ה) ותרומה לא עקרי דבר שיש לו מתירין אפי' שיכול לשאל עלי' כיון שאין אלוה לשאל עליה כמ"ש בגדרים נ"ט ב' ושי' בתשובה לאגונה פ"ד דתרומות מ"ו: (ו) כל הפוסקים פסקו כר"א דתרומה בטלה בק"א ושי' הטעם בחו"ר ערלה פי' ד' סק"ו וכ"כ הכ"מ בפי"ד ה"ח והיינו ק' מלבד התרומה ודלא כדעת רש"י בחולין נ"ט ב' ושי' בתוס' שבת קמ"ב ב' ד"ה שנפלה ושי' בחו' ר"י מפרש ע"ז ע"ג ב' שהביא ר"מ דהא דתרומה בטלה בק"א היינו אלא בתרומת מעשר אבל תרומה גדולה אוסרת בשתו וכ"ה בשעה"מ בדרש ב"מ ב' בשם הרא"ש ותמוה מאד: (ז) יבי' רפ"ב דערלה והביאו רבנו בפט"ו ממאכ"א הט"ו: (ח) מוס' חולין נ"ט ב' ד' ושיעוב"ש שם וכ"כ בשב"א ושיעוב"ש בט"ו ע"ג ב' והתלמ"ד לק' ס"ע ודלא בכש"ר בחולין נ"ט ב' דמחלק בין שיחר בעיני לבין קילקוטו וע"ש בחו' ושי' בר"ש ערלה פ"ב מ"ו ז' דמוכח מינר דדעתו ג"כ דאם שיו בפנין כגון שנתבטל ונגלע טעמו אין אוסר בק"א אפי' שמינו אם אין בו בטו"ע ושי' לקמן אות י"ד ושי' בחו' ר"ש ב' ב' דמשמע דגם בשאינו מינו צריך ק"א (וכ"כ בר"ש"א שם ושי' ריטב"א המדפיס שם ו"ע) וכבר אמה בה רעק"א בגליון הש"ס שם: (ט) מוסיפתא תרומות פט"ו: (י) מוס' מנחות כ"ב ב' (יא) משנה פפ"ד דתרומות ושי' בקל"ה: (יב) הלכתא גבירתא: (יג) ושי' ירו' תרומות פ"ד ה"ז שגגות דגלה הגדולים מעלין את הקטנים בתשקל וקטנים מעלין את הגדולים בתנון אמת שמעא דתרומה הקילו בה: (יד) ש"ו ושי"ד פי' שכ"ג סק"ב בשם רש"י בחולין נ"ט ב' וכ"ד הר"ש והרא"ש עולה פ"ב מ"ו והרשב"א בחולין נ"ז ב' מבא דעם הסו' וחולק עליהן ומובא בחון"א עולה פי' ס' סק"ו ושי' רשב"א שם שגם דעת הרמב"ן נראה דלא כתר אלא שצריך ש"ס: (טו) תו"ש ערלה פי' ד' סק"ח וכפי' הר"ש והרלב"ד והגר"א: (טו) שם: (יז) כ"כ רבנו בהרא"ש לקמן בפט"ו הכ"א ומש"כ הכ"מ פט"ו ממאכ"א הי"ג תמוה מאד וכבר אמה בה בתוס' אבני שם בפ"ב דערלה על הש"ש שם: (יח) וי"ש אם בתרומת יש לה כל דיני מבורים לענין המשה כו' ומתמכ"ל פ"ו ה"ד וש"ש לחלק ושי' ירו' מבורים פ"ב ה"ב בורים יש להן עניי' כו' מודה ר"ש בו' ובמיאור הגר"א שם שמעא שיש לו כל דיני מבורים ושם מבואר שצריך להעלותה לירושלים ואסור לאוכלה חוץ לחומה ויתכן דה"ה שצריך הנחה ותעשה וכה"ג ע"ש: (יט) תו"ש תרומות פ"ד מ"ז: (כ) מבואר לקמן הי"ב וכן מבואר בתשובה פ"ד דתרומות וכ"ש תרומה פירות וכ"כ הרשב"א ובריטב"א בתמות פ"ב: (כא) יבמות פ"ז ב': (כב) מנחות פ"ז ב' ומאירו בפ"ד הט"ו ובע"ל הי"ח בלא"ל בהבאתו שיש חולקים שם: (כג) מאירו בפ"ג ה"ו: (כד) תוספתא דמאי פפ"ב ומאירו בפ"ה הכ"ה ושי' מרו' אלה פ"ג ה"ה דלמ"ד עבל בגיל בתו מה"ר פ"ב הפרש ממנה מרו"מ ומש"כ נפלו למק"ל: (מא) מרוה"ד פי' ר"ד: (מב) תו"ש פי' ר"ג בשם שמלאות הי"ה בא"ד ומאיר משנה לבראש"ד ושעמו נראה דע"ל דלא ק"ל כרשב"א בשנה שמ"ב ב' ולרבי הפרבה ממש וכן ע"ל לדברי גם שאמר בפיו אל מאמר דממשנה מהני דלא עדיף מרומה וכ"ל בשם המו"ל: (מג) משנה וכן מבואר לקמן פי"ד ה"ו:

דרך אמונה

שיהא הקלה שמרים תרומה משום שרגלו הכהנים שהתה תרומה מלויה כדי שיוכלו ליקחה בזול וכל שמתעצמין בתרומה בם מה גזל השבון: (ט) מאה אחת ומותנה לכהן. (כו) ויכול להריס מאיזה צד שירצה (כז) ואסור לאכול את הטאר עד שיריס בין שנפל לתוכו תרומה טהורה (כט) ובין תרומה שמאה (ל) ואף בזה"ז שאין נותנין לכהן אסור לאכול עד שיריס אלא פלוג רבנן (לא) ולא מבי כאן שיקרא שם לאסורו לו לדרומו אלא צריך שיפרש ממש (לב) וכ"ש שאינו יכול להפטר בממון אל דבמי לקרות לו שם מתשבה וא"ל להוציא בפיו (לד) ובראה אם הפרש ומאמרה ש"ל לפרש אחרת (לה) ואסור להריס בשבת דהוי כמתקן (לו) ואפי' בדמאי (לז) ויכול גם קטן להפרישו (לח) וגם אחר שאינו הבעלים יכול להפרישו אפי' שלא מדעת הבעלים (לט) ומאה זו שהוא מריס יש לה כל דיני תרומה ואסורה לזרים ואם הקלה שהרים מדעתא יתבטר בפי"ג ה"ב (מ) ויש מקלת לאשויים שבתו שאין אסור לאכול את הטאר לפני שהרים אלא שהיה להריס (מא) ומ"מ אסור להפרישו בשבת דמיון שהיה להפרישו הוי כמתקן: (יא) אחת. (מב) וי"ל שלרגל שיתמר עליה ה"ז תרומה: (יא) ונותנה לכהן. (מג) נתנה ואין נוטל ממנו דמים עצור זה:

באור ההלכה

דמים' נמי טעמא מירו' משום גזל הבעל ומיהו אינו מע"ג דשיקר מקנה משום זה הי' מתחבר לאין יכול להפער בדמים דע"ל ל"ה ר"ל ורבנן בפ' נוטל ופ"ק דחמורה בתחומה דלר"ש מדאמר דלר"ש מדאמר בתרומה ולאי ולרבנן לפי הבעל אבל בשיעה דקדושת תרומה יש בה וכן הבעל הר"ש והרא"ש על ר"ש בפ"ב דתרומות מ"ב והפר"ש הביב (מונא בחו"ל עולה פי' ר' מקי"ג) דהא לרבנן דר"ל אין מדאמר בכל בחמ"ב הרא"ש בפ"ב דתרומות אות ז' והביב בחו"ל דהא רבנן לא נתנלן אלא אם מדאמר ומשמע דבשיעה דאסור לזרים, והבה זה בכור דל"ל לומר דלפ"ד רש"י אין בכל איסור לאכל את הטולין לפני הבהרמה ואין כאן אלא מיום ממון דבהרמה פירש"י בר"ש נוטל דהבהרמה מתרם את הטיריים בתלויה ומטאר בהבאת דלפני ההבהרמה אסור לאכלו (וכ"כ הע"ז מיו"ד פי' שכ"ד בקונ"ו בשם מה"ר) וע"כ ל"ל דחמרים אסרו לאכל עד שיריס כדי אלא יצא בהבאת דלפני ההבהרמה אסור לאכלו (ומשמע לדעי מתנו לאכל את הטריים ולא רבנן ומיהו אם שלא דמים שפיר דמי ומותר לאכל את הטריים ולפ"ז מתפנר דהפלה שמרים מותר לזרים דלא בגע מהדמים שמבלם, אמנם מיו' בכמה דוכמי מטאר להבאת דהפלה אסורה לזרים דמיו' תרומות פ"ה ה"ב ל"ר ר' יוחנן אמר אלה תרומה שנפלה לתלה והבנה (כ"ג הגר"א וכ"ש ה"ב הגיבלת אלה תרומה שעלת מתון מלה אלה והיינו הן) מוגן כל שכן מבטלין אותה לכלבו לאכלו (ומשמע דלפני מתנו פרינ מתנו בכ"ש מדמעת) ר' יוחי בפ"ר יוחנן לא אמר מבטלין אותה לכלבו לאכלו (ומשמע דלפני מתנו בכ"ש מדמעת) ר' יוחי בגרים ממתני' אינה מדמעת כל עיקר) ברם אמר (בגם הוא שם מבט ובפ"ג הגר' יהודה בר' אמר) והוא שרבה תרומה על החולין והוא ברבו מוגן על מתנו תרומה כדי שמבטל ברוב (הוא מ"ל דחולין כ"ש אין מבטלין אותה לאכל אם נפל לאוכה מוגן ומיעוט התרומה לא בטל דהיינו שיהו החולין יותר מעיעור ל' מק"ל שבו) ל"ל לאור והוא שנאכלה בשלמתן מלטרפים לעולת בחשבון המאה ואם נפלו בע"ל מצערפין אפי' תרומה ועולה לאסור את החולין (עז) ואם נפלה התרומה לע"מ ואח"כ ג' קמין עולה וג' קמין כלאי הכרם אסור דהוי נעפלו בע"ל: (ו) מאה תרומה. וה"ה תרומת מעשר (יז) אפי' של דמאי וכן חלה (יח) ומיבורים דינם כתרומה כמש"כ רבנו לקמן בפט"ו הכ"א (יט) ואין ר"מ אם התרומה לא בכבר ליד כהן או שהיא עדיין ביד ישראל: (ז) תרומה. (כ) ואפי' תרומת ירק שהוא דרבנן (כא) או תרומה בה"ז (כב) אם תרומת הגוי (כג) או תוספות תרומה (כד) אבל תרומת עצין שאינו נקוב אינה מדאורייתא ולענין תרומת מע"ל יתבאר בפנ"ה לקמן הי"ח: (ח) מפרש מן הכל כמה מ"ל. (כה) הטעם משום גזל השבון (כו) ואין הכונה משום שהממון לא בטל אלא הוא תרומה שזכה בה כהן בגלל"ה וזכה חלקו בתערובות גם אם לא הי' החלה תרומה דממון לא בטל ואפי' לא זכה בו אין זה כמזיק ממנ"כ משום דמרויח מזה ולעניין ליתן לכהן חלקו וא"כ לא הוצרכו חכמים לעשותו תרומה אלא הכונה דחכמים תקנו

ציון ההלכה

(כ) ירו' תרומות פ"ד ה"א מיהו רבנו נעיל פ"ד ה"כ מי' מי' אחר מירו' זה אבל הדין אמת: (כח) תוו"ש דמאי פי' ט"ו סקט"ו ופרלה מי' ל"ד ר' אמר מלכה פרק לוקה מה"מ] אבל חכמים התמירו בתרומה מין במינה שאין בטל אלא באחד ומאה (ו) דהיינו שאם נתערבה תרומה בחולין במקום שיש מאה פעמים כמוה בטלה רק שצריך להריס כמו שיבאר רבנו כאן (ז) והסמיכו שיעור מאה ואחד על הא דכתיב גבי תרומת מעשר אם מקדשו ממנו ולרבנו דבר שאחה מריס ממנו אם לא תבטל אבל מין בשאינו מינו לא התמירו מה ודינו כשאר איסורים דאוסר רק בטומן טעם כמש"כ רבנו בסמוך הט"ו ובפט"ו ממאכ"א ה"ו וכ"כ (ח) רוב הראשונים: (ג) עולה. (ט) הפרש תרומה ומעש"ר ומע"ש ואינו יודע איזה הוא ה"ז מודד את התרומה את הראשונה ואת השני' ואפי' המדד יודע איזו היא: (יד) באחד ומאה. (י) ואין ר"מ בין שנתערב אצל או מיכן (יא) ואם נתערב גוזרה תרומה גבי גזרות של חולין מרים אבי גזרה ומותרים (יב) בין שידע איזה אבי ואכמה לפני שנתערב או אחר שנתערב ובין שלכתחלה לא הניח איזה אבי תרומה (יג) ואם משערים זה נגעם או בשקל ע' פ"מ יו"ד פי' ל"מ בק"ב לענין שנים (יד) וי"ש שגם אם פינלן את התרומה ונשאר רק טעמה כגון שנאכלה עם החולין אפ"ה צריך במין במינו מאה אפ"ה שגם אם (טו) ואיסור שנאכל עולה בחשבון המאה ואם נפלו בע"ל מצערפין אפי' תרומה ועולה לאסור את החולין (עז) ואם נפלה התרומה לע"מ ואח"כ ג' קמין עולה וג' קמין כלאי הכרם אסור דהוי נעפלו בע"ל: (ו) מאה תרומה. וה"ה תרומת מעשר (יז) אפי' של דמאי וכן חלה (יח) ומיבורים דינם כתרומה כמש"כ רבנו לקמן בפט"ו הכ"א (יט) ואין ר"מ אם התרומה לא בכבר ליד כהן או שהיא עדיין ביד ישראל: (ז) תרומה. (כ) ואפי' תרומת ירק שהוא דרבנן (כא) או תרומה בה"ז (כב) אם תרומת הגוי (כג) או תוספות תרומה (כד) אבל תרומת עצין שאינו נקוב אינה מדאורייתא ולענין תרומת מע"ל יתבאר בפנ"ה לקמן הי"ח: (ח) מפרש מן הכל כמה מ"ל. (כה) הטעם משום גזל השבון (כו) ואין הכונה משום שהממון לא בטל אלא הוא תרומה שזכה בה כהן בגלל"ה וזכה חלקו בתערובות גם אם לא הי' החלה תרומה דממון לא בטל ואפי' לא זכה בו אין זה כמזיק ממנ"כ משום דמרויח מזה ולעניין ליתן לכהן חלקו וא"כ לא הוצרכו חכמים לעשותו תרומה אלא הכונה דחכמים תקנו

ציון ההלכה

(כ) ירו' תרומות פ"ד ה"א מיהו רבנו נעיל פ"ד ה"כ מי' מי' אחר מירו' זה אבל הדין אמת: (כח) תוו"ש דמאי פי' ט"ו סקט"ו ופרלה מי' ל"ד ר' אמר מלכה פרק לוקה מה"מ] אבל חכמים התמירו בתרומה מין במינה שאין בטל אלא באחד ומאה (ו) דהיינו שאם נתערבה תרומה בחולין במקום שיש מאה פעמים כמוה בטלה רק שצריך להריס כמו שיבאר רבנו כאן (ז) והסמיכו שיעור מאה ואחד על הא דכתיב גבי תרומת מעשר אם מקדשו ממנו ולרבנו דבר שאחה מריס ממנו אם לא תבטל אבל מין בשאינו מינו לא התמירו מה ודינו כשאר איסורים דאוסר רק בטומן טעם כמש"כ רבנו בסמוך הט"ו ובפט"ו ממאכ"א ה"ו וכ"כ (ח) רוב הראשונים: (ג) עולה. (ט) הפרש תרומה ומעש"ר ומע"ש ואינו יודע איזה הוא ה"ז מודד את התרומה את הראשונה ואת השני' ואפי' המדד יודע איזו היא: (יד) באחד ומאה. (י) ואין ר"מ בין שנתערב אצל או מיכן (יא) ואם נתערב גוזרה תרומה גבי גזרות של חולין מרים אבי גזרה ומותרים (יב) בין שידע איזה אבי ואכמה לפני שנתערב או אחר שנתערב ובין שלכתחלה לא הניח איזה אבי תרומה (יג) ואם משערים זה נגעם או בשקל ע' פ"מ יו"ד פי' ל"מ בק"ב לענין שנים (יד) וי"ש שגם אם פינלן את התרומה ונשאר רק טעמה כגון שנאכלה עם החולין אפ"ה צריך במין במינו מאה אפ"ה שגם אם (טו) ואיסור שנאכל עולה בחשבון המאה ואם נפלו בע"ל מצערפין אפי' תרומה ועולה לאסור את החולין (עז) ואם נפלה התרומה לע"מ ואח"כ ג' קמין עולה וג' קמין כלאי הכרם אסור דהוי נעפלו בע"ל: (ו) מאה תרומה. וה"ה תרומת מעשר (יז) אפי' של דמאי וכן חלה (יח) ומיבורים דינם כתרומה כמש"כ רבנו לקמן בפט"ו הכ"א (יט) ואין ר"מ אם התרומה לא בכבר ליד כהן או שהיא עדיין ביד ישראל: (ז) תרומה. (כ) ואפי' תרומת ירק שהוא דרבנן (כא) או תרומה בה"ז (כב) אם תרומת הגוי (כג) או תוספות תרומה (כד) אבל תרומת עצין שאינו נקוב אינה מדאורייתא ולענין תרומת מע"ל יתבאר בפנ"ה לקמן הי"ח: (ח) מפרש מן הכל כמה מ"ל. (כה) הטעם משום גזל השבון (כו) ואין הכונה משום שהממון לא בטל אלא הוא תרומה שזכה בה כהן בגלל"ה וזכה חלקו בתערובות גם אם לא הי' החלה תרומה דממון לא בטל ואפי' לא זכה בו אין זה כמזיק ממנ"כ משום דמרויח מזה ולעניין ליתן לכהן חלקו וא"כ לא הוצרכו חכמים לעשותו תרומה אלא הכונה דחכמים תקנו

אחד * הרי אלו מצטרפות ותעלה באחד ומאה מן הכל כאילו היו שתיהן מגורה אחת (לד) והקופות מצטרפות. ואפילו היתה קופה בבית זה וקופה בבית אחר (לה) לפי שקרוב הדבר (לו) לקבץ שתיהן בבית אחד. אבל אם היו שתי הקופות (לז) בשתי עיירות (לח) אינן מצטרפות: ן (לט) וכיצד מעלה סאה שנפלה אם רצה להעלות מאחד משתיהן מעלה. ואם רצה להעלות (מ) * חציה מזו וחציה מזו מעלה. (מא) כדים מלאים תאנים של חולין

באור ההלכה

מן הכל נאמר אלא יורידנה וסשלר מוהר ור' יהושע מסמיך דכבר נאמר ואלא מהני לאוריד וקיפה דעלה מרומה כו' ר"ל קאמר לה דלא קיימא דוקא דיעבד מסיר ר"ל קמ"ל דגם לכתחלה יקפילנה מן הכל מוהר ולפ"ז צריך לפסוק כר' יהושע דלא מהני לאקפיל מן שכבר נאמר אלא דלפלו ר"ש למה נאמר לר' יהושע הרי לעיל מ"ב כתיב דמלוי מתמה פומין אלמא דמה שאין נכנס בהפסק אין מצטרף כלל ול"ל דכאן נהי שיכול הרבה ולכתוב מ"מ כ"ז אלא בלי נכנס הרבה בכלל הפסק וצ"ע: * הרי אלו מצטרפות. במלא"מ כתב בשם הכמוה"ר מיכמות ר"ב ובוהא מגרבי הריעב"ש שם) דהוא דוקא בתרומה מה"ד דרבנן אבל בתרומה דאורייתא אין מצטרפות והנה המעוק"ר כתב כן בקושיאו אבל לאמלי דמתרר דכאן הטעם משום שדרכן להסברב בתרומה מ"ל לומר דמיר מה"ד דסברא זו מהני גם בתרומה דאורייתא ושוב מ' מהרלאוניס לא מיכר דמיר דוקא בתרומה מה"ד ונמה שהקשה בשנה לשאונה ממקומות מ"ב מ"ב אין מצטרפין ב' המקומות לכלו' פשוט דבמקומות ל"ש הטעם שדרכן להסברבן) ומש"כ בביאור הגר"א יו"ד סי' קי"ח סקי"ט דכ"ז לא תמיהו אלא בתרומה מה"ס היינו שאם יש בא' מהן תרומה תרומה לו אם מקילינן בתרומה בטמן הסת דאו בעי רבי' כנ"ל פי"ב הי"ד וכדמפיש הגר"א שם: * חציה מזו וחציה מזו מעלה. ותע"ג דודאי מציה מיהא תרומה הקילו בזה כיון שכל ההרמה מיהא אלא מפני גזל הבעל ולכאו' לא מלי תמיה כי"ת דבר"ל היא אלא שנפלה היא אלא שעלתה ובאן לא יתכן זה וגם לרבנן צריך ביאור לתע"ג דהטעם מפני גזל הבעל הרי מיהו יכול להרים ממקום אחר רק דוקא מתערובות זה אלמא דבעינן שיכול לפנות את התרומה ואין המיהו שיפרש מאלה מזה ומאלה מזה שבודאי לא יתלא את התרומה כולה אמנם נראה בדין ההרמה שאסור לרים לפני ההרמה עד שיורים ב"ל להרים כל הקלה דאבי שיורים לפי מקצון מקופה זו להמיר הקופה כגון שנתערב קופה תרומה בלי קופות של חולין יכול להרים מקופה ב' אחד ממלה שבה וקופה זו הותרה לורים וכן מכל קופה שיכלה לתכל יריס אמנה ב' מק' ומותרת וזה מבואר בהיא מבאים ע"ד ב' מכת אם תרומה שנפלה בק' מכות ונפסדתה ב' מהן נוטל הימנה כדי דימוטה ושומה פירש"י אחת ממלה ואחת שבה וכ"כ רבנו לקמן סע"ו ה"ג נוטל אמנה ב' ממלה ושומה אותה בחצי מה וכל מה שיפחת נוטל אמנה ב' ממלה והשיריס שוחה ומבואר דקאי שהפרש אמנה ב' מקמלה מק' שבה כדי להמיר מכתם זו [אף י"ל מש"כ שם רבנו ולפי' היו כמה אלפים מכתם כולן מדומע וכל מה שיפחת נוטל הימנה ב' ממלה דלכאו' הו"ל ליטול ב' אמנה אלפים מכל ב' דלפי חשבון יש כאן תרומה ופס יוצר בעוה"ר) וכן מוכח בתוס' עירובין ס"ח ב' דאחרי' הפס יעלה הימנה כדי אלמה וכדי דימוטה מעכבין לו בה והקשו התוס' וה"מ קמנו דאחמעי' כדי אלמה הוה ב' אמ"ר כ"ש כדי דימוטה דהוה ב' ממלה וקשה מלי פסקה דכדי דימוטה הוא יותר ממלה דיאמר דמעט בהרמה והרמה הוא מרובה אע"ג דאפי' דלמע בהרמה בכי להרים מפס זו ב' ממלה שבה והוא מוחר בלילה ובה מהגמ' עלמה מוכח כן דאם אינה דיכול להרים כדי דימוטה על כל המדומע אע"פ אין לו שיעור ולפעמים יעול אלי הפה לו יותר ולמה לא נחשב פרוסה אע"ב דמעשרין

ציון ההלכה

(לא) ר"ש והרא"ש והר"ר בן מ"ל (שנדפס מכמ"ר) ומוסו"ר וריטב"א מינמות פ"ב וכן נפסק ביו"ד מי' קי"ח פ"ב ואם כה נחדר ב' עי' בד"ח שם: (לב) עי' ש"ך וט"ז ביו"ד שם: (לג) ירו' תרומות פ"ד ובמה"פ שם כ' דרבנו המגיהו משום שהוא רק אלינה דר' יוסי ואינו מוכרח דכיון דכ' רבנו לפי שקרוב הדבר לקבץ כו' תמיהא נשמע דבדבר שאין עומד לקבץ אין מצטרף: (לד) הרדב"ז והר"י קורקוס ומשנה לאמונה כתב דלרבנו אפי' אל כ' ב"ל מצטרפין מדבמסם ולכאו' איכה רלי' דרבנו בעמיק ל' הגמ' ואחרנה מדכתב הטעם שקרוב הדבר לקבץ שאינו יש ל"ל דבבי בב"ל שאין קרוב לקבצם אין מצטרפין כדב"ש הר"ש מהירו' וכן נראה נמעשה רוקח תמנה הרשב"א בבלה ד' ב' ומהו"ש בית ד' ש"ב ובמשנתיו מ"ב מי' ר"ש מוקן על הר"ש אבל נמעשה מסיק שם בתוס"ב לתוק לדעת הר"ש: (מה) רדב"ז: (מו) בתוס"ב שם: (מז) יו"ד סי' קי"ח ס"ז ברמ"א ובש"ך: (מד) עי' ש"ך ובאחור הגר"א ופר"ח שם: (מה) הל"ש פס מלוי כאן בגדרי עירות אל שנת דכל שאין בעינן קמ"א אמה ובלים לו שטרגנין מתכבן נחשב לעיר ל' ופי' ביו"ד סי' שמ"ו דלא בכל הדברים מלוי בגדרי שנת וצ"ע: (מו) ועי' ש"ך ביו"ד סי' קי"ח סקי"ט: (מז) ירו' פס"ד דתרומות: (מח) רבנו"ש בתוס"ב בית ד' ש"ב:

דרך אמונה

מגורות נב' בתים אפי' הם בעיר אחת אין מצטרפות כיון שאין עומדות כלל להתערב: (לד) והקופות מצטרפות ואפי' היתה קופה בבית זה וקופה בבית אחר. ר"ל קופות עדיפי ממגורות שאפי' הן בב' בתים כיון שהן בעיר אחת מצטרפות לבטל וכדמפרש לעמה (לה) לפי שקרוב הדבר כו'. דכיון שהן קטנות מעלעלות בנגע הרבה. ועמהם ולבוד מ"מ כ"ז אלא בלי נכנס הרבה בכלל הפסק וצ"ע: * הרי אלו מצטרפות. במלא"מ כתב בשם הכמוה"ר מיכמות ר"ב ובוהא מגרבי הריעב"ש שם) דהוא דוקא בתרומה מה"ד דרבנן אבל בתרומה דאורייתא אין מצטרפות והנה המעוק"ר כתב כן בקושיאו אבל לאמלי דמתרר דכאן הטעם משום שדרכן להסברב בתרומה מ"ל לומר דמיר מה"ד דסברא זו מהני גם בתרומה דאורייתא ושוב מ' מהרלאוניס לא מיכר דמיר דוקא בתרומה מה"ד ונמה שהקשה בשנה לשאונה ממקומות מ"ב מ"ב אין מצטרפין ב' המקומות לכלו' פשוט דבמקומות ל"ש הטעם שדרכן להסברבן) ומש"כ בביאור הגר"א יו"ד סי' קי"ח סקי"ט דכ"ז לא תמיהו אלא בתרומה מה"ס היינו שאם יש בא' מהן תרומה תרומה לו אם מקילינן בתרומה בטמן הסת דאו בעי רבי' כנ"ל פי"ב הי"ד וכדמפיש הגר"א שם: * חציה מזו וחציה מזו מעלה. ותע"ג דודאי מציה מיהא תרומה הקילו בזה כיון שכל ההרמה מיהא אלא מפני גזל הבעל ולכאו' לא מלי תמיה כי"ת דבר"ל היא אלא שנפלה היא אלא שעלתה ובאן לא יתכן זה וגם לרבנן צריך ביאור לתע"ג דהטעם מפני גזל הבעל הרי מיהו יכול להרים ממקום אחר רק דוקא מתערובות זה אלמא דבעינן שיכול לפנות את התרומה ואין המיהו שיפרש מאלה מזה ומאלה מזה שבודאי לא יתלא את התרומה כולה אמנם נראה בדין ההרמה קודם שיורים לפני ההרמה עד שיורים ב"ל להרים כל הקלה דאבי שיורים לפי מקצון מקופה זו להמיר הקופה כגון שנתערב קופה תרומה בלי קופות של חולין יכול להרים מקופה ב' אחד ממלה שבה וקופה זו הותרה לורים וכן מכל קופה שיכלה לתכל יריס אמנה ב' מק' ומותרת וזה מבואר בהיא מבאים ע"ד ב' מכת אם תרומה שנפלה בק' מכות ונפסדתה ב' מהן נוטל הימנה כדי דימוטה ושומה פירש"י אחת ממלה ואחת שבה וכ"כ רבנו לקמן סע"ו ה"ג נוטל אמנה ב' ממלה ושומה אותה בחצי מה וכל מה שיפחת נוטל אמנה ב' ממלה והשיריס שוחה ומבואר דקאי שהפרש אמנה ב' מקמלה מק' שבה כדי להמיר מכתם זו [אף י"ל מש"כ שם רבנו ולפי' היו כמה אלפים מכתם כולן מדומע וכל מה שיפחת נוטל הימנה ב' ממלה דלכאו' הו"ל ליטול ב' אמנה אלפים מכל ב' דלפי חשבון יש כאן תרומה ופס יוצר בעוה"ר) וכן מוכח בתוס' עירובין ס"ח ב' דאחרי' הפס יעלה הימנה כדי אלמה וכדי דימוטה מעכבין לו בה והקשו התוס' וה"מ קמנו דאחמעי' כדי אלמה הוה ב' אמ"ר כ"ש כדי דימוטה דהוה ב' ממלה וקשה מלי פסקה דכדי דימוטה הוא יותר ממלה דיאמר דמעט בהרמה והרמה הוא מרובה אע"ג דאפי' דלמע בהרמה בכי להרים מפס זו ב' ממלה שבה והוא מוחר בלילה ובה מהגמ' עלמה מוכח כן דאם אינה דיכול להרים כדי דימוטה על כל המדומע אע"פ אין לו שיעור ולפעמים יעול אלי הפה לו יותר ולמה לא נחשב פרוסה אע"ב דמעשרין

ציון ההלכה

(לא) ר"ש והרא"ש והר"ר בן מ"ל (שנדפס מכמ"ר) ומוסו"ר וריטב"א מינמות פ"ב וכן נפסק ביו"ד מי' קי"ח פ"ב ואם כה נחדר ב' עי' בד"ח שם: (לב) עי' ש"ך וט"ז ביו"ד שם: (לג) ירו' תרומות פ"ד ובמה"פ שם כ' דרבנו המגיהו משום שהוא רק אלינה דר' יוסי ואינו מוכרח דכיון דכ' רבנו לפי שקרוב הדבר לקבץ כו' תמיהא נשמע דבדבר שאין עומד לקבץ אין מצטרפין: (לד) הרדב"ז והר"י קורקוס ומשנה לאמונה כתב דלרבנו אפי' אל כ' ב"ל מצטרפין מדבמסם ולכאו' איכה רלי' דרבנו בעמיק ל' הגמ' ואחרנה מדכתב הטעם שקרוב הדבר לקבץ שאינו יש ל"ל דבבי בב"ל שאין קרוב לקבצם אין מצטרפין כדב"ש הר"ש מהירו' וכן נראה נמעשה רוקח תמנה הרשב"א בבלה ד' ב' ומהו"ש בית ד' ש"ב ובמשנתיו מ"ב מי' ר"ש מוקן על הר"ש אבל נמעשה מסיק שם בתוס"ב לתוק לדעת הר"ש: (מב) רדב"ז: (מג) בתוס"ב שם: (מד) יו"ד סי' קי"ח ס"ז ברמ"א ובש"ך: (מה) עי' ש"ך ובאחור הגר"א ופר"ח שם: (מו) הל"ש פס מלוי כאן בגדרי עירות אל שנת דכל שאין בעינן קמ"א אמה ובלים לו שטרגנין מתכבן נחשב לעיר ל' ופי' ביו"ד סי' שמ"ו דלא בכל הדברים מלוי בגדרי שנת וצ"ע: (מו) ועי' ש"ך ביו"ד סי' קי"ח סקי"ט: (מז) ירו' פס"ד דתרומות: (מח) רבנו"ש בתוס"ב בית ד' ש"ב:

(מב) * שדרס ליטרא תאנים של תרומה בפי כד אחד מהם ואין ידוע אי זו היא (מג) אם היו שם מאה כד וכד (מד) הרי זו (מה) תעלה ולוקח כד אחד מהם (מו) ומוכרה לכהן חוץ מדמי אותה ליטרא והשאר מותרין. ואם היו פחות ממאה הפומין (מז) כולן מדומעות (מח) והשולים

באור ההלכה

בנה"ל אם מתבטל בהם: (מב) שדרס ליטרא תאנים. משקל ליטרא תאנים דהיינו שדמפסם לאמון מי הכד וידע טדאי שהוא בפי הכד אלא שאינו ידע בפי איזה כד: (מג) אם היו שם מאה כדים וכד. (מט) ר"ל מאה ואחד כדים ש"ל התרומה מתבטלת בק"מ: (מד) ה"ז מעלה. מתבטלת ונריך לכרים כדין כל מערבות בק"מ: (מה) תעלה. (נ) ואם הם של שני בע"ח אלו בדמות לעיל ה"ב בקל"ה: (מו) ומוכרה לכהן חוץ מדמי אותה ליטרא. שהרי אין מיב ליתן לכהן אלא ליטרא זו ועלה בטונה קמ"ל כדי שלא יפסיד כלום אבל אם רוצה (נא) יכול לחזיר מלמעלה כל מה שנכנסה ר"ל ה"ד והשאר נאכל זר ומ"ל לאמר לכהן (נב) וי"ל שכאן מיב ליתן כולו לכהן דכיון שאינים מכר זה נראה כמבטל שנו מערבות התרומה ואין בו כדי לבטלו ויש כאן מרחיק הענין שאמרו שנפלה ואין בו כדי לבטלה ונאכלת לזר לכן צריך לימה לכהן אלא שנוטל דמי השאר: (מג) כולן מדומעות. (נג) ואין המחמוות מצטרפות לבטל כיון שאין עליהם ספק ומוחרות: (מח) והשולים מותרין. לזר וכו"ל ה"ד ובלבד שיורידו מהן כל מה שנכנסה כנ"ל

דרך אמונה

בנה"ל אם מתבטל בהם: (מב) שדרס ליטרא תאנים. משקל ליטרא תאנים דהיינו שדמפסם לאמון מי הכד וידע טדאי שהוא בפי הכד אלא שאינו ידע בפי איזה כד: (מג) אם היו שם מאה כדים וכד. (מט) ר"ל מאה ואחד כדים ש"ל התרומה מתבטלת בק"מ: (מד) ה"ז מעלה. מתבטלת ונריך לכרים כדין כל מערבות בק"מ: (מה) תעלה. (נ) ואם הם של שני בע"ח אלו בדמות לעיל ה"ב בקל"ה: (מו) ומוכרה לכהן חוץ מדמי אותה ליטרא. שהרי אין מיב ליתן לכהן אלא ליטרא זו ועלה בטונה קמ"ל כדי שלא יפסיד כלום אבל אם רוצה (נא) יכול לחזיר מלמעלה כל מה שנכנסה ר"ל ה"ד והשאר נאכל זר ומ"ל לאמר לכהן (נב) וי"ל שכאן מיב ליתן כולו לכהן דכיון שאינים מכר זה נראה כמבטל שנו מערבות התרומה ואין בו כדי לבטלו ויש כאן מרחיק הענין שאמרו שנפלה ואין בו כדי לבטלה ונאכלת לזר לכן צריך לימה לכהן אלא שנוטל דמי השאר: (מג) כולן מדומעות. (נג) ואין המחמוות מצטרפות לבטל כיון שאין עליהם ספק ומוחרות: (מח) והשולים מותרין. לזר וכו"ל ה"ד ובלבד שיורידו מהן כל מה שנכנסה כנ"ל

ציון ההלכה

(מט) מוס' מנחת שם ופי' בחזון נמוס שנתפפק שם גם כאן צריך שיהא כל כד ב' ליטרין ועוד כדי שיתבטל בדוב כמו בסמוך ה"ו: (נ) ופי' רבינו מלה ד' ט': (נא) ואו לא יעלמו לו בטל הקלה שנכנס בספק שאין דרך לעלם בטבל דבר מועט: (נב) שעמ"ק מלה ד' ט' בשם מורו לבחר טעם רבנו וכ"כ עה"ש וצ"ע מנ"ל לרבנו הא ועוד מ"ש מעעל לרבנו הא ועוד מ"ש מעעל ה"ד יקפילנה: (נג) ומה שהקשה רבנו"ש מ"ש מתפנים שמורות ולבעת לבחר טעם רבנו וכ"כ עה"ש וצ"ע מנ"ל לרבנו הא ועוד מ"ש מעעל ה"ד יקפילנה: (נג) ומה שהקשה רבנו"ש מ"ש מתפנים שמורות ולבעת אין קושיתו לפ"ד רבנו שהרי גם שם ספק דדוקא כאן יהוא מעלה אלא קושיתו שהרי יהושע והעמיק ד' המור מנחים ע"ב: